

บทที่ 2

เขตทางทะเล และหลักการกำหนดเขตไหล่ทวีป

เขตทางทะเลตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล

1. วิวัฒนาการของเขตและสิทธิทางทะเล

แนวความคิดเกี่ยวกับเขตและสิทธิทางทะเลได้มีวิวัฒนาการมาเป็นเวลานาน (วสิน ชีรเวชญาณ, 2520 : 8-33 ; ศรัณย์ เพ็ชรพิรุณ, 2549 : 75-77) โดยในสมัยโรมัน เมื่อต้นศตวรรษที่ 2 โรมันได้ประกาศกฎหมายซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ทะเลและชายฝั่งย่อมเป็นสมบัติร่วมกันของคนทุกคน” ซึ่งหลักดังกล่าวถือว่าทะเลสร้างขึ้นโดยธรรมชาติ มิใช่เป็นของผู้หนึ่งผู้ใดแต่เป็นสาธารณสมบัติ แนวความคิดนี้เรียกว่า *res communis* และจากการศึกษาทางประวัติศาสตร์ไม่พบหลักฐานการประกาศครอบครองสิทธิทางทะเลของชาวโรมันเลย จึงถือได้ว่าหลักเสรีภาพในการใช้ประโยชน์จากทะเล (*freedom of the seas*) เกิดขึ้นและได้รับการยืนยันมาตั้งแต่สมัยโรมัน

ในปลายศตวรรษที่ 13 ได้เกิดแนวความคิดที่ตรงกันข้ามโดยถือว่า “ทะเลไม่ใช่เป็นของทุกคน แต่ในสถานะดั้งเดิมเป็นสิ่งที่ไม่มีผู้ใดเป็นเจ้าของ ดังนั้นผู้ที่สามารถอ้างสิทธิการใช้ประโยชน์ได้ก่อนก็ควรจะมีสิทธิเหนือทะเลนั้น” แนวความคิดนี้เรียกว่า *res nullius* เวนิสเป็นหนึ่งในหลายรัฐที่นำเอาแนวคิดนี้มาใช้ ซึ่งในยุคนั้นเวนิสมีความมั่นคงด้านการพาณิชย์และมีความสามารถด้านการเดินเรือ รวมทั้งมีกำลังทางเรือที่เข้มแข็ง จึงได้อ้างสิทธิเหนือทะเลอาเดรียติก (*Adriatic Sea*) โดยบังคับให้เรือทุกลำจ่ายภาษีให้ตน รวมทั้งในบางครั้งได้ประกาศห้ามเรือบางลำใช้ทะเลอาเดรียติก แม้ต่อมาเวนิสจะเสื่อมอำนาจและไม่สามารถบังคับให้ผู้ใดปฏิบัติตามอีกต่อไป แต่แนวความคิดนี้ได้เป็นแบบอย่างให้อีกหลายรัฐนำไปปฏิบัติตาม

แนวความคิด *res nullius* นำไปสู่ความขัดแย้งและก่อให้เกิดสงครามขึ้นหลายครั้ง จนนำไปสู่การทำสนธิสัญญาระหว่างประเทศหลายฉบับเกี่ยวกับการเดินเรือ การประมง และการค้า ซึ่งสนธิสัญญาดังกล่าวมักไม่ยั่งยืนและถูกเปลี่ยนแปลงหรือถูกยกเลิกเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนไป อย่างไรก็ตามแนวคิด *res nullius* ได้กลายเป็นแนวความคิดที่ได้รับการยอมรับโดยรัฐต่างๆ อย่างกว้างขวางต่อมา

ในปลายศตวรรษที่ 17 และต้นศตวรรษที่ 18 รัฐต่างๆ เริ่มมองเห็นความจำเป็นที่จะต้องอ้างสิทธิในอาณาเขตทางทะเลบางส่วนที่ประชิดกับชายฝั่งของตน เพื่อป้องกันมิให้รัฐอื่นมา

แย่งทรัพยากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการประมง ในสมัยนั้นการกำหนดความกว้างของอาณาเขตทางทะเลที่รัฐจะอ้างสิทธินั้นยังไม่มีหลักเกณฑ์ใดๆ บ้างก็ถือเอาระยะที่สายตามนุษย์อาจมองเห็นได้ไกลที่สุดในเวลากลางวันที่มีอากาศแจ่มใสเป็นหลัก บ้างก็ถือเอาระยะที่ยิงปืนใหญ่บนฝั่งเป็นหลัก ในปี ค.ศ. 1702 นักกฎหมายชาวเนเธอร์แลนด์ชื่อ Cornelius van Bynkershoek ได้เสนอในบทความของตนให้รัฐชายฝั่งทะเลกำหนดขอบเขตการครอบครองอาณาเขตทางทะเล หรือที่เรียกว่าทะเลอาณาเขต (territorial sea) โดยถือระยะไกลสุดที่กระสุนปืนใหญ่ที่ยิงจากฝั่งจะไปถึงเป็นเกณฑ์ เนื่องจากเห็นว่าอำนาจการปกครองดินแดนย่อมสิ้นสุด ณ ที่ซึ่งกำลังอาวุธครอบคลุมได้สิ้นสุด หลักการวิถีกระสุนปืนใหญ่นี้ได้วิวัฒนาการมาเป็นหลักการกำหนดความกว้างของทะเลอาณาเขตโดยวัดจากชายฝั่งไป 3 ไมล์ทะเล (1 ไมล์ทะเล เท่ากับ 1.852 กิโลเมตร) ในสมัยนั้นทะเลอาณาเขตเป็นเขตทางทะเลประเภทเดียวที่รัฐอ้างสิทธิเพื่อใช้อำนาจอธิปไตยเหนือบริเวณดังกล่าวเสมือนเป็นอาณาเขตของรัฐนั้น ส่วนทะเลที่อยู่ถัดจากทะเลอาณาเขตออกไปถือเป็นทะเลหลวง (high seas) ซึ่งเป็นบริเวณทะเลที่รัฐทั้งปวงมีเสรีภาพในใช้ประโยชน์

ในปลายศตวรรษที่ 18 หลักการกำหนดความกว้างของทะเลอาณาเขตโดยวัดจากชายฝั่งไป 3 ไมล์ทะเล ได้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในยุโรปตะวันตกและยุโรปตอนใต้ รวมทั้งประเทศมหาอำนาจอย่างอังกฤษและสหรัฐอเมริกา และในศตวรรษที่ 19 หลักการดังกล่าวได้เป็นที่ยอมรับของรัฐต่างๆ มากขึ้น เช่น ฝรั่งเศส เยอรมัน โปรตุเกส เบลเยียม เดนมาร์ก และรัสเซีย ได้หันมาใช้หลักการนี้

ต่อมารัฐต่างๆ เริ่มอ้างสิทธิในเขตทางทะเลที่ต่อออกไปจากทะเลอาณาเขตของตนอีก โดยการอ้างเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะบางประการซึ่งไม่ใช่เป็นการอ้างอำนาจอธิปไตยเหนือเขตทางทะเลดังกล่าว เช่น เพื่อการศุลกากร เพื่อความเป็นกลาง (neutrality) และเพื่อการประมง เป็นต้น ซึ่งต่อมารัฐอื่นๆ มักจะอ้างอำนาจอธิปไตยเหนือเขตทางทะเลดังกล่าวและกลายเป็นทะเลอาณาเขตของตนในที่สุด ตัวอย่างเช่น รัสเซียแม้จะกำหนดความกว้างของทะเลอาณาเขตที่ 3 ไมล์ทะเลจากชายฝั่ง แต่ได้เริ่มอ้างสิทธิในการควบคุมการศุลกากรและการประมงในเขตทางทะเลเป็นระยะ 12 ไมล์ทะเลจากชายฝั่ง และต่อมาได้ประกาศอ้างสิทธิให้เขตดังกล่าวเป็นทะเลอาณาเขตของตนเมื่อปี ค.ศ. 1960 รัฐอื่นๆ อีกหลายรัฐก็ได้ปฏิบัติเช่นเดียวกับรัสเซียในการอ้างสิทธิในเขตต่อเนื่อง (contiguous zone) ซึ่งเป็นเขตทางทะเลที่ต่อออกไปจากทะเลอาณาเขตของรัฐนั้นๆ

ในศตวรรษที่ 20 หลักการกำหนดความกว้างของทะเลอาณาเขตโดยวัดจากชายฝั่งไป 3 ไมล์ทะเลเริ่มเสื่อมความนิยมลง เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าอย่างมากทางเทคโนโลยี รัฐต่างๆ ได้เริ่มประกาศขยายความกว้างของทะเลอาณาเขตออกไปมากกว่า 3 ไมล์ทะเล เพื่อความมั่นคงและ

เพื่อปกป้องผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อห้ามเรือประมงของรัฐอื่นเข้ามาทำการประมงใกล้ฝั่งของตน (สมบุรณ์ เสงี่ยมบุตร, 2554 : 337)

นอกจากนี้ รัฐหมู่เกาะ (archipelagic states) ซึ่งเป็นรัฐที่ประกอบทั้งหมดด้วยหมู่เกาะ เช่น อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ฟิจิ และมอริเชียส ได้มีแนวคิดที่จะพยายามอ้างสิทธิครอบครองน่านน้ำที่อยู่ระหว่างเกาะของตน ซึ่งมีบางช่วงห่างกันมากกว่า 24 ไมล์ทะเล ตัวอย่างเช่น อินโดนีเซียได้ออกประกาศฉบับวันที่ 13 ธันวาคม ค.ศ. 1957 กำหนดให้น่านน้ำภายในหมู่เกาะของตนเป็นน่านน้ำแห่งชาติของอินโดนีเซีย ซึ่งอินโดนีเซียมีอำนาจอธิปไตยเด็ดขาดเหนือน่านน้ำดังกล่าว และกำหนดให้ทะเลอาณาเขตของตนมีความกว้าง 12 ไมล์ทะเลนับจากเส้นฐานตรงที่ลากเชื่อมจุดต่างๆ ซึ่งอยู่ขอบนอกสุดของเกาะที่อยู่นอกสุดของหมู่เกาะ ทั้งนี้รวมทั้งเกาะเล็กเกาะน้อยและโขดหินที่โผล่ขึ้นมาในทะเล

ไหล่ทวีป (continental shelf) เริ่มเข้ามาสู่ความสนใจเมื่อปี ค.ศ. 1803 โดยชาวฝรั่งเศสชื่อ Gerard de Raynenal ได้สังเกตว่าก้นทะเลตามชายฝั่งของทวีปมีลักษณะทางธรณีวิทยาที่เป็นส่วนหนึ่งของทวีป และได้เขียนข้อสังเกตดังกล่าวไว้ในหนังสือชื่อ The Institutions of the Laws of Nature and Nation ต่อมาในช่วงปี ค.ศ. 1880-1890 คำว่า “ไหล่ทวีป” ได้ถูกนำมาใช้ทางธรณีวิทยาโดยหมายถึงส่วนของก้นทะเลที่อยู่ประชิดและล้อมรอบมวลของแผ่นดิน ซึ่งแผ่ขยายจากชายฝั่งไปจนถึงความลึกที่ก้นทะเลได้หักลงสู่ความลึกมาก (ขนิษฐา เหมะรัต, 2530 : 6)

ต่อมารัฐชายฝั่งต่างๆ เริ่มพบว่าบริเวณไหล่ทวีปมีทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ (ขนิษฐา เหมะรัต, 2530 : 6-14) โดยในปี ค.ศ. 1923 ได้เริ่มมีการขุดเจาะน้ำมันในพื้นที่ดินใต้ทะเลในรัฐแคลิฟอร์เนีย (California) ของสหรัฐอเมริกา และในปี ค.ศ. 1932 Gillbert Gidel ผู้แต่งหนังสือ Le Droit International Public De la Mer ได้ให้ความเห็นว่าพื้นผิวของก้นทะเลมีสถานะทางกฎหมายเป็นอย่างไรก็เหมือนกับน่านน้ำที่อยู่เหนือบริเวณนั้น ในปี ค.ศ. 1937 รัฐลุยเซียนา (Louisiana) ของสหรัฐอเมริกา ได้อ้างอำนาจอธิปไตยของรัฐเป็นระยะทาง 24 ไมล์ทะเลพื้นไปจากทะเลอาณาเขตของสหรัฐอเมริกา เนื่องจากเห็นว่ามีทรัพยากรปิโตรเลียมในอ่าวเม็กซิโกซึ่งไกลมากกว่า 3 ไมล์ทะเลจากฝั่ง และในปี ค.ศ. 1941 รัฐเท็กซัส (Texas) ก็ได้อ้างสิทธิเช่นเดียวกับรัฐลุยเซียนา

ต่อมาสหรัฐอเมริกาพบว่าในไหล่ทวีปของตนมีแหล่งน้ำมันอยู่เป็นจำนวนมาก จึงทำให้สหรัฐอเมริกาต้องหาทางเข้าไปควบคุมเพื่อไม่ให้รัฐอื่นเข้ามาแสวงหาประโยชน์ Dean Acheson เนติบัณฑิตแห่งศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้แนะนำให้ประธานาธิบดีทรูแมน (Harry S. Truman) ประกาศอ้างสิทธิเหนือไหล่ทวีปของสหรัฐอเมริกา (รองพล เจริญพันธุ์, 2541 : 16) ประธานาธิบดีทรูแมนจึงได้มีการประกาศนโยบาย

ของสหรัฐอเมริกาว่าด้วยทรัพยากรธรรมชาติของดินใต้ผิวดินและพื้นดินท้องทะเลของไหล่ทวีป (President Truman's Proclamation on Policy of the United States with respect to the Natural Resources of the Subsoil and Sea Bed of the Continental Shelf) เมื่อวันที่ 28 กันยายน ค.ศ. 1945

ประกาศของประธานาธิบดีทรูแมนดังกล่าวมีสาระสำคัญว่า สหรัฐอเมริกาเห็นว่าการใช้อำนาจเหนือทรัพยากรธรรมชาติของดินใต้ผิวดินและพื้นดินท้องทะเลของไหล่ทวีปของตนเป็นสิ่งที่มิเหตุผลและยุติธรรม เพราะไหล่ทวีปคือส่วนที่ขยายออกไปจากผืนแผ่นดินใหญ่ของฝั่งทะเลของตน และเป็นส่วนประกอบตามธรรมชาติของผืนแผ่นดินใหญ่นั้น ดังนั้นจึงขอประกาศว่า ทรัพยากรธรรมชาติของดินใต้ผิวดินและพื้นดินท้องทะเลของไหล่ทวีปที่อยู่ข้างใต้ทะเลหลวง แต่อยู่ต่อเนื่องกับฝั่งทะเลของสหรัฐอเมริกาเป็นสิทธิของสหรัฐอเมริกาในการมีอำนาจตามกฎหมาย และการควบคุมเหนือทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั้น และในกรณีที่ไหล่ทวีปแผ่ขยายไปยังฝั่งทะเลของอีกรัฐหนึ่ง หรือเป็นการใช้ไหล่ทวีปร่วมกับรัฐที่อยู่ประชิดกับสหรัฐอเมริกา ขอบเขตไหล่ทวีปจะถูกพิจารณากำหนดโดยสหรัฐอเมริกากับรัฐที่เกี่ยวข้องโดยสอดคล้องกับหลักความเที่ยงธรรม (Equitable Principle) ทั้งนี้ สถานะของทะเลหลวงที่อยู่เหนือไหล่ทวีปและสิทธิการเดินทางโดยเสรีจะไม่ถูกระทบกระทบกระเทือน

อนึ่งประกาศของประธานาธิบดีทรูแมนไม่ได้กำหนดขอบเขตของไหล่ทวีปไว้อย่างแน่ชัด โดยหากเขตไหล่ทวีปของตนแผ่ขยายไปยังฝั่งทะเลของอีกรัฐหนึ่ง ขอบเขตไหล่ทวีปจะถูกกำหนดโดยการเจรจาตกลงกันกับรัฐที่เกี่ยวข้องโดยอาศัยหลักความเที่ยงธรรม หลังจากการประกาศอ้างสิทธิเหนือไหล่ทวีปของสหรัฐอเมริกาแล้ว รัฐอื่นๆ จำนวนมากต่างพากันประกาศอ้างสิทธิในไหล่ทวีปเช่นเดียวกัน (วสัน ชีรเวชญาณ, 2520 : 30-31) แต่การอ้างสิทธิดังกล่าวยังไม่มีหลักเกณฑ์ใดๆ ทำให้เกิดการอ้างสิทธิเหนือไหล่ทวีปที่มากเกินไปหรือที่ไม่มีขีดจำกัด ยิ่งไปกว่านั้นในหลายกรณีมีการอ้างสิทธิเหนือไหล่ทวีปที่ทับซ้อนกันระหว่างรัฐหลายรัฐ รัฐบางรัฐในลาตินอเมริกา เช่น อาร์เจนตินา ฮอนดูรัส คอสตาริกา และเอลซัลวาดอร์ เป็นต้น ได้ประกาศอ้างสิทธิเหนือไหล่ทวีปฝ่ายเดียวโดยคลุมเอาสิทธิอธิปไตยเด็ดขาดเหนือห้วงน้ำของไหล่ทวีปนั้นด้วย ซึ่งส่งผลเป็นการขยายทะเลอาณาเขตโดยปริยาย รัฐบางรัฐเช่น ชิลี เอกวาดอร์ และเปรู ได้ตกลงรวมกลุ่มกัน ประกาศขยายทะเลอาณาเขตออกไป 200 ไมล์ทะเลจากฝั่งทะเลในลักษณะที่อิงประกาศไหล่ทวีปด้วยตามประกาศแห่งซานติเอโก (Declaration of Santiago) เมื่อวันที่ 18 เมษายน ค.ศ. 1952

การที่ประเทศในลาตินอเมริกามีการประกาศอ้างสิทธิในไหล่ทวีปในลักษณะดังกล่าวเนื่องสภาพภูมิศาสตร์ของทวีปอเมริกาใต้มีชายฝั่งทะเลที่ลาดชันมาก และแทบจะไม่มีไหล่ทวีปที่อยู่ในระยะความลึกไม่เกิน 200 เมตร ดังนั้นเพื่อรักษาผลประโยชน์ทางทะเลของตน รัฐเหล่านั้นจึง

ต้องประกาศโดยถือเอาบริเวณความกว้าง 200 ไมล์ทะเลจากชายฝั่งเป็นทะเลอาณาเขตของตน ซึ่งต่อมาการกำหนดความกว้าง 200 ไมล์ทะเลจากชายฝั่งก็กลายเป็นระบบที่ได้รับความนิยมอีกระบบหนึ่ง โดยรัฐต่างๆ ใช้อ้างอิงเพื่อขยายสิทธิในอาณาเขตทางทะเลของตนในลักษณะต่างๆ เช่น เขตประมงเฉพาะ (exclusive fisheries zone) และเขตเศรษฐกิจจำเพาะ (exclusive economic zone) เป็นต้น

2. การดำเนินการและการประชุมระหว่างประเทศเพื่อจัดให้มีกฎหมายทะเล

การที่รัฐต่างๆ ประกาศอ้างสิทธิในอาณาเขตทางทะเลในลักษณะต่างๆ เพื่อผลประโยชน์สูงสุดของรัฐตนโดยไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนอันเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ทำให้เกิดความขัดแย้งกับรัฐที่เกี่ยวข้อง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดให้มีกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับทะเลขึ้นเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์พื้นฐานอันเป็นที่ยอมรับของรัฐต่างๆ การจัดให้มีกฎหมายทะเลดังกล่าวมีการดำเนินการและรายละเอียดที่สำคัญตามลำดับดังนี้ (วากิน ชีรเวชญาณ, 2520 : 33-59 ; ขนิษฐา เหมะรัต, 2530: 12-21; ศรีณย์ เพ็ชรพิรุณ, 2549 : 77-82)

2.1 การดำเนินการและการประชุมภายใต้สันนิบาตชาติ

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 สันนิบาตชาติ (League of Nations) ได้จัดให้มีการประชุมเพื่อพิจารณาจัดร่างประมวลกฎหมายระหว่างประเทศระหว่างวันที่ 13 มีนาคม-12 เมษายน ค.ศ. 1930 ณ กรุงเฮก เนเธอร์แลนด์ โดยมีผู้แทนจาก 42 รัฐเข้าร่วมประชุม ในการประชุมครั้งนี้ได้มีการบรรจุหัวข้อเรื่องอาณาเขตทางทะเลไว้ด้วย ซึ่งมีผู้เสนอในที่ประชุมให้กำหนดความกว้างทะเลอาณาเขตได้สูงสุดไม่เกิน 3 ไมล์ทะเล โดยรวมเขตต่อเนื่องเพื่อวัตถุประสงค์พิเศษอื่นๆ ทั้งหมดไว้ในเขต 3 ไมล์ทะเลนี้ด้วย แต่มีผู้คัดค้านและเสนอว่าไม่ควรจำกัดความกว้างของเขตทางทะเลต่างๆ รัฐที่สนับสนุนหลัก 3 ไมล์ทะเล และ 4 ไมล์ทะเล มี 20 รัฐ และ 4 รัฐตามลำดับ ส่วนรัฐที่เหลือเสนอหลัก 6 ไมล์ทะเล และ 12 ไมล์ทะเลแตกต่างกันไป ทำให้ที่ประชุมไม่สามารถหาข้อยุติได้

ถึงแม้การประชุมครั้งนี้จะไม่สามารถหาข้อยุติเกี่ยวกับความกว้างของทะเลอาณาเขต รวมทั้งไม่อาจตกลงกันได้ว่าควรมีเขตต่อเนื่องจากทะเลอาณาเขตหรือไม่ แต่ก็นับได้ว่าเป็นก้าวสำคัญก้าวหนึ่งในความพยายามจัดให้มีกฎหมายทะเล ต่อมาสันนิบาตชาติได้จัดตั้งคณะกรรมการกฎหมายระหว่างประเทศ (International Law Commission) เพื่อวางระเบียบเกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศให้รัฐต่างๆ ได้มีวิธปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน และยกร่างขึ้นเป็นประมวลกฎหมายระหว่างประเทศ แต่ได้เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ขึ้นเมื่อเดือนกันยายน ค.ศ. 1939 การดำเนินการของคณะกรรมการดังกล่าวจึงต้องยุติลงพร้อมกับการสิ้นสุดสภาพของสันนิบาตชาติ

2.2 การดำเนินการและการประชุมภายใต้สหประชาชาติ

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สงบลง ได้มีการก่อตั้งสหประชาชาติ (United Nations) ขึ้นในปี ค.ศ. 1945 เพื่อแทนสันนิบาตชาติที่สิ้นสภาพไป ต่อมาเมื่อปี ค.ศ. 1947 สหประชาชาติได้จัดตั้งคณะกรรมการกฎหมายระหว่างประเทศขึ้นใหม่เพื่อสานงานต่อจากสมัชชาสันนิบาตชาติ

ในช่วงนั้นมีหลายรัฐซึ่งส่วนใหญ่เป็นรัฐด้อยพัฒนาเห็นว่าการยึดหลักความกว้างทะเลอาณาเขตที่ 3 ไมล์ทะเลนั้น ทำให้ตนเสียเปรียบ จึงเริ่มขยายความกว้างของทะเลอาณาเขตและเขตทางทะเลต่างๆ ของตนออกไปจากเดิม ทั้งนี้เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนยิ่งขึ้น ในขณะที่รัฐที่พัฒนาแล้วซึ่งมีความสามารถในการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การเมือง และการทหารจากทะเลได้มากกว่ารัฐด้อยพัฒนา กลับต้องการให้อาณาเขตทางทะเลของแต่ละรัฐอ้างสิทธิมีความกว้างให้น้อยที่สุดเพื่อตนจะได้ใช้ประโยชน์ทะเลในส่วนที่เหลือได้

สภาพการณ์เช่นนี้ทำให้คณะกรรมการกฎหมายระหว่างประเทศเห็นว่า หากปล่อยต่อไป รัฐทั้งหลายอาจกำหนดขอบเขตทะเลอาณาเขตของตนตามความพอใจ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อหลักเสรีภาพแห่งทะเล รวมทั้งก่อให้เกิดข้อพิพาทระหว่างรัฐอย่างไม่มีที่สิ้นสุด จึงได้จัดทำร่างประมวลกฎหมายระหว่างประเทศขึ้นซึ่งมีเรื่องระบบทะเลอาณาเขตและทะเลหลวงรวมอยู่ด้วย และนำเสนอต่อที่ประชุมสมัชชาใหญ่สหประชาชาติครั้งที่ 11 ค.ศ. 1956 โดยที่ประชุมได้พิจารณารับหลักการร่างกฎหมายดังกล่าว และให้ส่งร่างกฎหมายดังกล่าวให้รัฐเอกราชทุกรัฐพิจารณาก่อนที่จะจัดให้มีการประชุมระหว่างประเทศเพื่อพิจารณาร่างกฎหมายดังกล่าว หลังจากนั้นสหประชาชาติได้จัดการประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยกฎหมายทะเลขึ้นรวมทั้งสิ้น 3 ครั้งดังต่อไปนี้

2.2.1 การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเลครั้งที่ 1

การประชุมครั้งนี้จัดขึ้นระหว่างวันที่ 24 กุมภาพันธ์ – 28 เมษายน ค.ศ. 1958 ณ กรุงเจนีวา สวิตเซอร์แลนด์ โดยมีผู้แทนจาก 86 รัฐเข้าร่วมประชุมจากทั้งหมด 88 รัฐสมาชิก รวมทั้งมีผู้สังเกตการณ์จากทบวงชำนาญพิเศษและองค์การระหว่างรัฐบาลเข้าร่วมจำนวน 16 หน่วยงาน ที่ประชุมได้มีมติเลือก พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ (พระองค์วรวงศ์) ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะฝ่ายไทยและเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทยในขณะนั้น เป็นประธานของที่ประชุม ผลการประชุมครั้งนี้นับว่าเป็นที่พอใจของทุกฝ่ายพอสมควร โดยที่ประชุมสามารถทำความเข้าใจความตกลงกันในเรื่องต่างๆ ได้รวม 72 ข้อจากร่างกฎหมายทะเลที่คณะกรรมการกฎหมายระหว่างประเทศได้จัดทำขึ้นซึ่งมีทั้งหมด 73 ข้อ

สำหรับเรื่องที่จะให้กำหนดความกว้างของทะเลอาณาเขตและเขตประมงทะเลนั้น รัฐสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมมีความเห็นที่แตกต่างกันเป็นอันมาก และไม่สามารถตกลงกันได้ ทั้งนี้เนื่องจากแต่ละรัฐต่างมีเหตุผลทางการเมือง เศรษฐกิจ ภูมิศาสตร์ ชีววิทยา หรือการทหารของตนเป็นการเฉพาะ ความกว้างของทะเลอาณาเขตที่เสนอจึงมีความแตกต่างกันตั้งแต่ 3 ไมล์ทะเลเสนอโดยอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส เยอรมนี เนเธอร์แลนด์ เบลเยียม และกรีซ 9 ไมล์ทะเลเสนอโดยเม็กซิโก 12 ไมล์ทะเลเสนอโดยสหภาพโซเวียต และ 200 ไมล์ทะเลเสนอโดยชิลี เอกวาดอร์ และเปรู ส่วนไทยได้เสนอ 6 ไมล์ทะเลและมีเขตที่ถัดออกไปอีก 6 ไมล์ทะเลสำหรับการใช้สิทธิจำเพาะในการประมงและเพื่อการอนุรักษ์

ส่วนเรื่องไหล่ทวีปนั้น ร่างกฎหมายทะเลดังกล่าวได้กำหนดขอบนอกของไหล่ทวีปที่ความลึก 200 เมตร หรือเกินจุดจำกัดนั้นไปจนถึงที่ซึ่งความลึกของน้ำหนื่อน้ำที่นั่นสามารถจะแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณดังกล่าวนี้ได้ แต่รัฐสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมจำนวนหนึ่งได้เสนอให้แก้ไขในลักษณะต่างๆ เช่น สาธารณรัฐเกาหลีเสนอให้ตัดออกไปซึ่งเกณฑ์ความลึก 200 เมตร ฝรั่งเศสและเลบานอนเสนอให้ตัดออกไปซึ่งเกณฑ์ความสามารถในการแสวงหาประโยชน์ แคนาดาเสนอให้ใช้เกณฑ์ความลึก 550 เมตรหรือขอบหรือริมของไหล่ทวีปในการกำหนด ยูโกสลาเวียและเนเธอร์แลนด์เสนอให้ใช้เกณฑ์ระยะทาง 100 ไมล์ทะเล และ 200 ไมล์ทะเลวัดจากขอบนอกของทะเลอาณาเขตตามลำดับ เป็นต้น แต่ข้อเสนอดังกล่าวไม่ได้รับการยอมรับจากที่ประชุม นอกจากนี้สำหรับการกำหนดเขตไหล่ทวีประหว่างรัฐชายฝั่งที่มีชายฝั่งอยู่ตรงข้ามกันหรือประชิดกัน ที่ประชุมได้เห็นชอบการใช้หลักระยะห่างเท่ากันและสภาวะการณ์พิเศษ (equidistance and special circumstances) ในการกำหนด

ที่ประชุมในครั้งนี้มีมติเห็นชอบและลงนามเพื่อรับหลักการของอนุสัญญา (convention) จำนวน 4 ฉบับ ซึ่งเรียกรวมกันว่า “อนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958” โดยเปิดให้รัฐต่างๆ ลงนามในอนุสัญญาแต่ละฉบับตั้งแต่วันที่ 29 เมษายน ค.ศ. 1958 และกำหนดให้อนุสัญญาแต่ละฉบับเริ่มมีผลใช้บังคับในวันที่ 30 วันนับจากวันที่รัฐที่ 22 ได้มอบสัตยาบันสารหรือภาคยานุวัติสารแก่เลขาธิการสหประชาชาติ อนุสัญญาทั้ง 4 ฉบับมีดังนี้

2.2.1.1 อนุสัญญาว่าด้วยทะเลอาณาเขตและเขตต่อเนื่อง (Convention on the Territorial Sea and the Contiguous Zone) ซึ่งต่อมามีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 10 กันยายน ค.ศ. 1964 และ ณ วันที่ 1 มีนาคม 2555 มีจำนวนรัฐที่เป็นภาคีทั้งหมด 52 รัฐ ซึ่งรวมไทยและกัมพูชาอยู่ด้วย

2.2.1.2 อนุสัญญาว่าด้วยทะเลหลวง (Convention on the High Seas) ซึ่งต่อมามีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 30 กันยายน ค.ศ. 1962 และ ณ วันที่ 1 มีนาคม 2555 มีจำนวนรัฐที่เป็นภาคีทั้งหมด 63 รัฐ ซึ่งรวมไทยและกัมพูชาอยู่ด้วย

2.2.1.3 อนุสัญญาว่าด้วยการประมงและการอนุรักษ์ทรัพยากรมีชีวิตในทะเลหลวง (Convention on Fishing and Conservation of the Living Resources of the High Seas) ซึ่งต่อมามีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 20 มีนาคม ค.ศ. 1966 และ ณ วันที่ 1 มีนาคม 2555 มีจำนวนรัฐที่เป็นภาคีทั้งหมด 38 รัฐ ซึ่งรวมไทยและกัมพูชาอยู่ด้วย

2.2.1.4 อนุสัญญาว่าด้วยไหล่ทวีป (Convention on the Continental Shelf) ซึ่งต่อมามีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน ค.ศ. 1964 และ ณ วันที่ 1 มีนาคม 2555 มีจำนวนรัฐที่เป็นภาคีทั้งหมด 58 รัฐ ซึ่งรวมไทยและกัมพูชาอยู่ด้วย

2.2.2 การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเลครั้งที่ 2

ในการประชุมสมัชชาใหญ่สหประชาชาติครั้งที่ 13 ได้มีมติเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1958 เห็นชอบตามข้อเสนอของคิวบาให้จัดประชุมว่าด้วยกฎหมายทะเลขึ้นอีกเพื่อพิจารณาปัญหาที่ยังตกลงกันไม่ได้ในเรื่องการกำหนดความกว้างของทะเลอาณาเขตและเขตประมงทะเล

การประชุมว่าด้วยกฎหมายทะเลครั้งนี้จัดขึ้นระหว่างวันที่ 17 มีนาคม – 26 เมษายน ค.ศ. 1960 ณ กรุงเจนีวา สวิตเซอร์แลนด์ โดยมีผู้แทนจาก 88 รัฐเข้าร่วมประชุม รวมทั้งมีผู้สังเกตการณ์จากองค์กรต่างๆ เข้าร่วมประชุมเป็นจำนวนมากเช่นเดียวกับการประชุมคราวแรกที่ประชุมได้มีมติเลือก พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ เป็นประธานของที่ประชุมอีกครั้ง

ที่ประชุมได้พิจารณาเรื่องการกำหนดความกว้างของทะเลอาณาเขตและเขตประมงทะเล หลังจากการอภิปรายกันหลายสัปดาห์ปรากฏว่าความเห็นแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่หนึ่งนำโดยสหรัฐอเมริกาและแคนาดาเสนอให้กำหนดความกว้างของทะเลอาณาเขตที่ 6 ไมล์ทะเลจากเส้นฐาน และเขตประมงจำเพาะซึ่งเป็นเขตสงวนสิทธิในการประมงให้อยู่ถัดจากทะเลอาณาเขตออกมาอีก 6 ไมล์ทะเล โดยให้เหตุผลว่าระยะที่เสนอนี้น่าจะเป็นระยะที่เพียงพอสำหรับการรักษาความปลอดภัยของรัฐชายฝั่ง และที่สำคัญจะไม่ไปกระทบต่อหลักเสรีภาพแห่งทะเลด้วย ส่วนกลุ่มที่สองนำโดยสหภาพโซเวียตเสนอให้กำหนดความกว้างของทะเลอาณาเขตเท่าใดก็ได้แต่ไม่เกิน 12 ไมล์ทะเล แต่ในการลงคะแนนเสียงเพื่อมีมติในข้อเสนอดังกล่าว ข้อเสนอจากกลุ่มที่หนึ่งได้รับเสียงสนับสนุนไม่ถึงสองในสามของจำนวนรัฐสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมโดยขาดไปเพียงคะแนนเดียว ดังนั้นตามข้อบังคับการประชุม ข้อเสนอทั้งสองจึงตกไป อันมีผลทำให้

การประชุมครั้งนี้ยังไม่สามารถหาข้อยุติเรื่องการกำหนดความกว้างของทะเลอาณาเขตและเขตประมงทะเล

2.2.3 การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเลครั้งที่ 3

จากการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเลทั้งสองครั้งที่ผ่านมา ถึงแม้จะไม่มีข้อยุติในการกำหนดความกว้างของทะเลอาณาเขต แต่ก็ทำให้เห็นถึงแนวโน้มของรัฐต่างๆ ที่จะกำหนดความกว้างของทะเลอาณาเขตเกินกว่า 3 ไมล์ทะเลชัดเจนขึ้น ซึ่งในขณะนั้นมีรัฐที่ประกาศกำหนดความกว้างของทะเลอาณาเขตของตนเกินกว่า 3 ไมล์ทะเลอยู่ถึงจำนวน 30 รัฐ และมีรัฐที่เพิ่งประกาศขยายความกว้างของทะเลอาณาเขตของตนเป็น 12 ไมล์ทะเลในช่วงตั้งแต่ปี ค.ศ. 1958-1960 ถึงจำนวน 9 รัฐ ได้แก่ จีน สหภาพโซเวียต อิหร่าน อิรัก ซาอุดีอาระเบีย สหภาพสาธารณรัฐอาหรับ ไลบีเรีย ลิเบีย และชูดาน

ภายหลังการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเลครั้งที่ 2 ซึ่งยังไม่ประสบความสำเร็จในการกำหนดความกว้างของทะเลอาณาเขต รัฐต่างๆ จึงพากันประกาศขยายความกว้างของทะเลอาณาเขตของตนออกไปเป็น 12 ไมล์ทะเลหรือมากกว่านั้น โดยบางรัฐประกาศเขตประมงจำเพาะหรือเขตเศรษฐกิจจำเพาะเป็นระยะ 200 ไมล์ทะเลจากฝั่งเพิ่มเติมอีกด้วย นอกจากนี้ ในช่วงนั้นมีรัฐที่เพิ่งเกิดใหม่จำนวนมาก รัฐเหล่านี้เห็นว่าตนไม่ได้มีโอกาสเข้าไปร่วมจัดทำอนุสัญญาเจนีวาเมื่อปี ค.ศ. 1958 อีกทั้งอนุสัญญาดังกล่าวเป็นคุณแก่รัฐมหาอำนาจและรัฐที่พัฒนาแล้วมากกว่ารัฐที่กำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนา โดยเฉพาะหลักเสรีภาพในทะเลหลวงซึ่งส่งผลให้รัฐที่มีความสามารถมากมีโอกาสในการแสวงหาประโยชน์ได้มากกว่า ดังนั้นจึงควรเปลี่ยนมาถือหลักว่าทะเลส่วนที่มีใ้ได้อยู่ในเขตอำนาจของรัฐใดนั้นเป็นสมบัติร่วมของมนุษยชาติ (Common heritage of mankind) ซึ่งทุกรัฐควรได้รับประโยชน์จากการใช้สอยและจากทรัพยากร รวมทั้งควรมีการใช้ทะเลดังกล่าวเพื่อวัตถุประสงค์ทางสันติเท่านั้น

ที่ประชุมสมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้มีมติเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม ค.ศ. 1967 รับรองข้อเสนอของผู้แทนรัฐมอลตา (Malta) ที่ขอให้ปรับปรุงกฎหมายทะเลโดยยึดหลักพื้นฐานที่ว่าทรัพยากรธรรมชาติบริเวณพื้นท้องทะเลและก้นมหาสมุทรที่มีใ้ได้อยู่ในเขตอำนาจของรัฐใดเป็นมรดกร่วมกันของมนุษยชาติ และได้ตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อศึกษาการใช้พื้นท้องทะเลและพื้นมหาสมุทรที่อยู่นอกเขตอำนาจรัฐในทางสันติ (Ad Hoc Committee to Study the Peaceful Uses of the Sea-Bed and Ocean Floor beyond the Limits of National Jurisdiction) และต่อมาเมื่อ 12 ธันวาคม ค.ศ. 1968 ได้มีมติให้เปรสภาพคณะกรรมการเฉพาะกิจดังกล่าวเป็นคณะกรรมการถาวรที่เรียกว่า คณะกรรมการการใช้พื้นท้องทะเลและพื้นมหาสมุทรที่อยู่นอกเขตอำนาจรัฐในทางสันติ

(The Committee on the Peaceful Uses of the Sea-Bed and Ocean Floor beyond the Limits of National Jurisdiction)

หลังจากนั้นที่ประชุมสมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้มีมติเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม ค.ศ. 1970 ให้เพิ่มจำนวนกรรมการซึ่งเป็นผู้แทนจากรัฐต่างๆ ในคณะกรรมการดังกล่าวเป็น 91 คน ซึ่งไทยมีผู้แทนร่วมเป็นกรรมการอยู่ด้วย และได้มอบหมายให้ศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทะเลในด้านต่างๆ ทั้งที่มีอยู่ตามกฎหมายทะเลเดิมและแนวคิดที่พัฒนาขึ้นมาใหม่เพื่อจัดทำเป็นร่างกฎหมายสำหรับใช้ในการประชุมว่าด้วยกฎหมายทะเลที่ได้มีมติให้จัดขึ้นในปี ค.ศ. 1973

คณะกรรมการดังกล่าวได้มีการประชุมเพื่อดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมายหลายครั้งระหว่างปี ค.ศ. 1971-1973 และได้นำเสนอรายงานผลการศึกษาคือสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ โดยที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติได้มีมติเห็นชอบตามรายงานผลการศึกษาของคณะกรรมการดังกล่าวและให้จัดประชุมสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเลครั้งที่ 3

การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเลครั้งที่ 3 ได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี ค.ศ. 1973-1982 โดยมีการประชุมถึง 11 สมัยประชุม โดยมีผู้แทนจาก 159 รัฐเข้าร่วมประชุม ในการประชุมสมัยที่ 11 ณ นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ระหว่างวันที่ 22-24 กันยายน ค.ศ. 1982 ที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบและรับรองร่างอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 (The United Nations Convention on the Law of the Sea 1982) โดยเปิดให้ลงนามอนุสัญญานี้ระหว่างวันที่ 6-10 ธันวาคม ค.ศ. 1982 ณ เมืองมอนเตโก เบย์ เจเมกา ซึ่งมีผู้แทนจาก 119 รัฐได้ร่วมลงนามซึ่งมีไทยรวมอยู่ด้วย โดยต่อมาอนุสัญญานี้ได้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 16 พฤศจิกายน ค.ศ. 1994 ซึ่งเป็นระยะเวลา 12 เดือนภายหลังจากวันที่ 60 ได้มอบสัตยาบันสารต่อเลขาธิการสหประชาชาติตามที่กำหนดในข้อบัญญัติที่ 308 ของอนุสัญญาดังกล่าว ณ วันที่ 1 มีนาคม 2555 มีจำนวนรัฐที่เป็นภาคีทั้งหมด 162 รัฐ ซึ่งรวมไทยอยู่ด้วย

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 มีความแตกต่างจากอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ในส่วนที่มีการรวมบทบัญญัติทั้งหมดของกฎหมายทะเลเข้าไว้ด้วยกันในอนุสัญญาฉบับเดียว และมีบทบัญญัติใหม่ที่กำหนดความกว้างของทะเลอาณาเขต เขตต่อเนื่อง และเขตเศรษฐกิจจำเพาะให้ไม่เกิน 12 24 และ 200 ไมล์ทะเลจากเส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างทะเลอาณาเขต ตามลำดับ หลักการรัฐหมู่เกาะ และระบอบเกาะรวมทั้งกำหนดขอบนอกของไหล่ทวีปโดยใช้เกณฑ์ระยะทาง 200 ไมล์ทะเลจากเส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างทะเลอาณาเขต และสำหรับการกำหนดเขตไหล่ทวีประหว่างรัฐชายฝั่งที่มีชายฝั่งอยู่ตรงข้ามกันหรือประชิดกันให้กระทำโดยความตกลงบนมูลฐานของกฎหมายระหว่างประเทศเพื่อให้บรรลุผลอันเที่ยงธรรม (equitable solution) นอกจากนี้ยังมีการกำหนดบริเวณพื้นที่ (The area) ซึ่ง

อยู่บนขอบเขตอำนาจรัฐที่ปวงโดยให้ถือเป็นมรดกร่วมของมนุษยชาติ และมีการกำหนดให้จัดตั้ง ศาลกฎหมายทะเลระหว่างประเทศ (Tribunal for the Law of the Sea)

3. เขตทางทะเลตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.

1982

เขตทางทะเล (maritime zones) ตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ถูกกำหนดโดยวัดระยะจากเส้นฐาน (baseline) ซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขต เส้นฐานและเขตทางทะเลตามอนุสัญญานี้มีรายละเอียดพอสรุปโดยสังเขปได้ดังนี้

3.1 เส้นฐาน

เส้นฐานตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 มีการบัญญัติเส้นฐานไว้ 2 ประเภทดังนี้

3.1.1 เส้นฐานปกติ (normal baseline) เป็นเส้นฐานที่กำหนดจากแนวน้ำลดตลอดแนวฝั่งทะเล สำหรับแนวฝั่งทะเลที่ไม่มีเกาะแก่ง หรือมีการเว้าแหว่งมาในแผ่นดินมาก

3.1.2 เส้นฐานตรง (straight baseline) เป็นเส้นฐานที่ทั่วไปกำหนดโดยจุดนอกสุดของชายฝั่งที่เว้าแหว่ง หรือจุดนอกสุดของบรรดาเกาะแก่งต่างๆ แล้วลากเส้นตรงเชื่อมจุดเหล่านั้น ทั้งนี้การลากเส้นฐานตรงต่างๆ จะต้องไม่หันเหไปจากทิศทางโดยทั่วไปของชายฝั่งทะเลจนเกินควร

3.2 เขตทางทะเล

เขตทางทะเลตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 แบ่งออกได้ดังนี้

3.2.1 น่านน้ำภายใน (internal waters) หมายถึง น่านน้ำที่อยู่หลังเส้นฐานปกติหรือเส้นฐานตรงแล้วแต่กรณีเข้ามาทางด้านพื้นแผ่นดิน ในเขตนี้รัฐชายฝั่งมีอำนาจอธิปไตย (Sovereignty) อย่างสมบูรณ์

3.2.2 ทะเลอาณาเขต (territorial sea) หมายถึง เขตทางทะเลที่วัดจากเส้นฐานออกไปในทะเลได้ไม่เกิน 12 ไมล์ทะเล ในเขตนี้รัฐชายฝั่งมีอำนาจอธิปไตยอย่างสมบูรณ์ แต่ต้องยอมให้มีการผ่านโดยสุจริต (innocent passage) ของเรือต่างประเทศ

3.2.3 เขตต่อเนื่อง (contiguous zone) หมายถึง เขตทางทะเลที่ต่อเนื่องออกไปจากทะเลอาณาเขต โดยวัดจากเส้นฐานออกไปในทะเลได้ไม่เกิน 24 ไมล์ทะเล ในเขตนี้รัฐชายฝั่งมี

สิทธิอธิปไตย (sovereignty rights) และมีสิทธิหยุดเรือที่กำลังผ่านเขตนี้ได้ เมื่อมีเหตุอันสงสัยว่ามีการกระทำผิดในเรื่องการศุลกากร รัษฎากร การเข้าเมือง และการสาธารณสุข

3.2.4 เขตเศรษฐกิจจำเพาะ (exclusive economic zone) หมายถึง เขตทางทะเลที่ต่อออกไปจากทะเลอาณาเขต โดยวัดจากเส้นฐานออกไปในทะเลได้ไม่เกิน 200 ไมล์ทะเล ในเขตนี้รัฐชายฝั่งมีสิทธิอธิปไตยในการสำรวจและแสวงประโยชน์ การอนุรักษ์ และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ มีเขตอำนาจ (jurisdiction) เกี่ยวกับการสร้างและใช้เกาะเทียม การวิจัยวิทยาศาสตร์ทางทะเล และการคุ้มครองและรักษาสิ่งแวดล้อมทางทะเล

3.2.5 ไหล่ทวีป (continental shelf) หมายถึง พื้นดินท้องทะเล (seabed) และดินใต้ผิวดิน (subsoil) ของบริเวณใต้ทะเล ซึ่งขยายเลยทะเลอาณาเขตออกไปตลอดแนวทอดยาวตามธรรมชาติของดินแดนจนถึงริมนอกของขอบทวีป หรือจนถึงระยะ 200 ไมล์ทะเลจากเส้นฐานในกรณีที่ริมนอกของขอบทวีปขยายไปไม่ถึงระยะนั้น แต่ในกรณีที่ขอบทวีปขยายเลย 200 ไมล์ทะเลจากเส้นฐาน จุดลงที่ซึ่งประกอบเป็นเส้นขอบเขตด้านนอกของไหล่ทวีปบนพื้นท้องทะเลจะต้องอยู่ห่างไม่เกิน 350 ไมล์ทะเลจากเส้นฐาน หรือจะต้องอยู่ห่างไม่เกิน 100 ไมล์ทะเลจากเส้นน้ำลึกเท่า 2,500 เมตร (2,500 meter isobath) ซึ่งเป็นเส้นเชื่อมต่อความลึก 2,500 เมตร โดยต้องลากเส้นขอบเขตด้านนอกของไหล่ทวีปด้วยเส้นตรงที่มีความยาวไม่เกิน 60 ไมล์ทะเล ในบริเวณไหล่ทวีปนี้รัฐชายฝั่งมีสิทธิอธิปไตยในการสำรวจและแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของไหล่ทวีป และผู้ใดจะดำเนินการกิจกรรมเหล่านี้โดยไม่ได้รับความยินยอมของรัฐชายฝั่งนั้นมิได้ แต่รัฐนั้นต้องจ่ายเงินหรือส่วนแบ่งในการแสวงประโยชน์จากทรัพยากรไม่มีชีวิตจากไหล่ทวีปที่เลย 200 ไมล์ทะเลจากเส้นฐานดังกล่าวให้กับองค์กรพื้นดินท้องทะเลระหว่างประเทศ (International Seabed Authority)

3.2.6 น่านน้ำหมู่เกาะ (archipelagic waters) หมายถึง เขตทางทะเลของรัฐหมู่เกาะซึ่งถูกปิดล้อมโดยเส้นฐานหมู่เกาะ (archipelagic baselines) รัฐหมู่เกาะอาจลากเส้นฐานหมู่เกาะเป็นเส้นตรงเชื่อมต่อด้านนอกสุดของเกาะที่ตั้งอยู่นอกสุดกับ โขดหินที่โผล่พ้นน้ำของหมู่เกาะ โดยมีเงื่อนไขว่าภายในเส้นฐานเช่นว่านี้จะต้องรวมเกาะใหญ่และบริเวณที่ซึ่งอัตราส่วนของบริเวณที่เป็นพื้นน้ำต่อบริเวณที่เป็นพื้นแผ่นดินรวมทั้งเกาะปะการังอยู่ระหว่างอัตรา 1 ต่อ 1 และ 9 ต่อ 1 นอกจากนี้ความยาวของเส้นฐานเช่นว่านี้จะต้องไม่เกิน 100 ไมล์ทะเล ยกเว้นไม่เกินร้อยละ 3 ของจำนวนทั้งหมดของเส้นฐานที่ปิดล้อมหมู่เกาะใดๆ อาจเกินความยาวนั้นได้ จนกระทั่งถึงความยาวสูงสุด 125 ไมล์ทะเล ในน่านน้ำหมู่เกาะนี้รัฐหมู่เกาะมีอำนาจอธิปไตย ทั้งนี้ความกว้างของทะเลอาณาเขต เขตต่อเนื่อง เขตเศรษฐกิจจำเพาะ และไหล่ทวีปของรัฐหมู่เกาะให้วัดจากเส้นฐานหมู่เกาะ

3.2.7 ทะเลหลวง (high seas) หมายถึง เขตทางทะเลที่ไม่อยู่ในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ ทะเลอาณาเขต หรือน่านน้ำภายในของรัฐ หรือในน่านน้ำหมู่เกาะของรัฐหมู่เกาะ ในเขตนี้ทุกรัฐมีเสรีภาพในการเดินเรือ การบินผ่าน การประมง การวางสายเคเบิลและท่อใต้ทะเล การสร้างเกาะเทียม และการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ทะเลหลวงได้รับการสงวนไว้เพื่อความมุ่งประสงค์ทางสันติ

3.2.8 บริเวณพื้นที่ (The Area) หมายถึง พื้นดินท้องทะเล พื้นมหาสมุทร และดินใต้ผิวดิน ที่อยู่พ้นขอบเขตอำนาจของรัฐทั้งปวง “บริเวณพื้นที่” และทรัพยากรใน “บริเวณพื้นที่” ถือเป็นมรดกร่วมของมนุษยชาติ ดังนั้นสิทธิทั้งปวงเหนือทรัพยากรใน “บริเวณพื้นที่” จึงกำหนดให้เป็นของมนุษยชาติทั้งหมด โดยมีองค์กรพื้นดินท้องทะเลระหว่างประเทศเป็นผู้กระทำการแทน ซึ่งรวมถึงการบริหารทรัพยากรใน “บริเวณพื้นที่” โดยที่องค์กรพื้นดินท้องทะเลระหว่างประเทศประกอบด้วย สมัชชา (assembly) คณะมนตรี (council) และสำนักงานเลขาธิการ (Secretariat) และกำหนดให้มีวิสาหกิจ (The Enterprise) เป็นหน่วยงานขององค์กรพื้นดินท้องทะเลระหว่างประเทศ ซึ่งจะดำเนินกิจกรรมใน “บริเวณพื้นที่” โดยรวมถึงการขนส่ง การแปรรูป และการตลาดของแร่ที่ได้จาก “บริเวณพื้นที่”

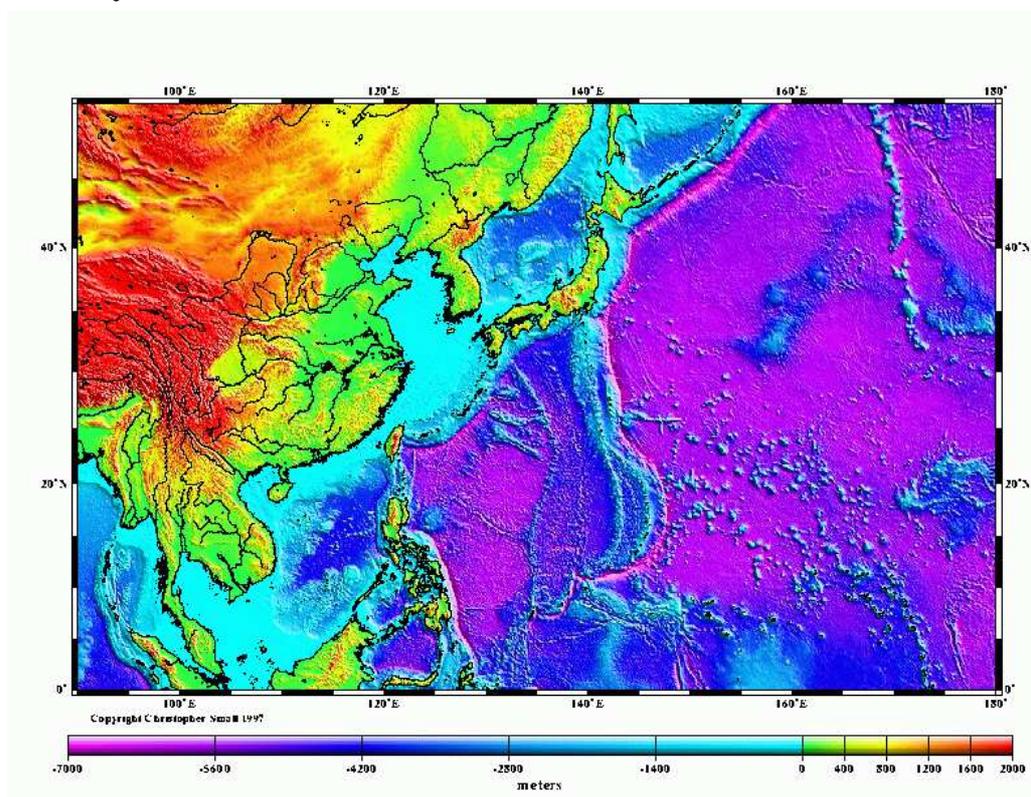
4. เขตทางทะเลของประเทศไทย

อาณาเขตทางทะเลของไทยมีมากกว่า 350,000 ตารางกิโลเมตร โดยไทยมีฝั่งทะเลที่อยู่ประชิดและอยู่ตรงข้ามกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งด้านอ่าวไทยและทะเลอันดามัน แต่เมื่อวัดจากฝั่งทะเลของไทยแล้ว ไม่มีส่วนใดที่อยู่ห่างจากฝั่งทะเลของประเทศเพื่อนบ้านถึง 400 ไมล์ทะเล ภูมิลักษณะ (topography) ที่แสดงลักษณะของพื้นดินท้องทะเลบริเวณอ่าวไทย ทะเลอันดามัน และบริเวณใกล้เคียงเป็นดังแสดงในแผนภาพที่ 1

ด้านอ่าวไทย ไทยมีฝั่งทะเลตรงข้ามหรือประชิดกับกัมพูชา เวียดนาม และมาเลเซีย อ่าวไทยมีลักษณะพื้นท้องทะเลส่วนใหญ่เป็นโคลนและทรายปนโคลน มีบางบริเวณเป็นทรายและเปลือกหอย พื้นท้องทะเลของอ่าวไทยมีลักษณะคล้ายกันกระทั่ อ่าวไทยมีความลึกเฉลี่ยประมาณ 45 เมตร โดยบริเวณอ่าวไทยตอนบนมีความลึกเฉลี่ยประมาณ 25 เมตร อ่าวไทยมีความลึกที่สุดประมาณ 80 เมตรในบริเวณอ่าวไทยตอนล่างตรงกลางอ่าวนอกฝั่งจังหวัดสงขลา โดยกลางอ่าวไทยเป็นแอ่งลึกกว่า 70 เมตร ส่วนที่กว้างที่สุดของอ่าวมีระยะเพียงประมาณ 270 ไมล์ทะเลโดยไม่รวมเกาะ หากรวมเกาะด้วยจะเหลือความกว้างเพียงประมาณ 100 ไมล์ทะเลเท่านั้น พื้นท้องทะเลบริเวณอ่าวไทยมีลักษณะเป็นไหล่ทวีปทั้งหมด อ่าวไทยถูกกั้นจากทะเลจีนใต้โดยสันเขาใต้ทะเล (Ridges) 2 แนวซึ่งมีความลึกประมาณ 25 และ 50 เมตรตามลำดับ ลักษณะฝั่งทะเลของไทยส่วน

ใหญ่เป็นหาดทราย และมีหาดโคลนเป็นบางแห่ง (กิตติ ศรีทธา, 2537 : 44 ; รองพล เจริญพันธุ์, 2541 : 23-25 ; ศรีชัย เพ็ชรพิรุณ, 2549 : 296)

แผนภาพที่ 1 ภูมิลักษณะของบริเวณอ่าวไทย ทะเลอันดามัน และบริเวณใกล้เคียง

ที่มา: Global Topography, Online, 1997.

ด้านทะเลอันดามัน ไทยมีฝั่งทะเลตรงข้ามหรือประชิดกับพม่า อินเดีย อินโดนีเซีย และมาเลเซีย ทะเลอันดามันมีความลึกเฉลี่ยประมาณ 590 เมตร และมีความลึกสูงสุดประมาณ 2,570 เมตรในบริเวณซึ่งอยู่ห่างจากฝั่งจังหวัดระนอง ลักษณะฝั่งทะเลของไทยส่วนใหญ่เป็นหาดทรายค่อนข้างชัน มีหาดโคลนและทรายปนโคลนเป็นบางแห่ง (ศรีชัย เพ็ชรพิรุณ, 2549 : 293-294)

เขตทางทะเลของไทยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 น่านน้ำภายใน

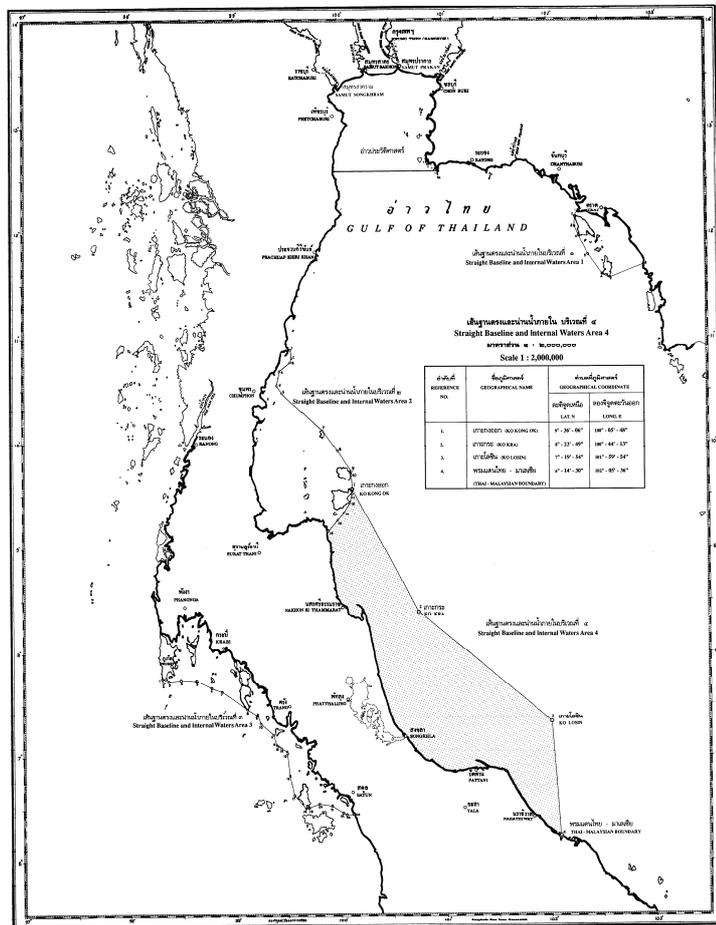
เส้นฐานตรงและน่านน้ำภายในของไทยมีอยู่ 5 บริเวณ ดังนี้

4.1.1 อ่าวประวัติศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่บริเวณอ่าวไทยตอนในรูปตัว ก เหนือเส้นฐานที่กำหนดขอบเขตอ่าวประวัติศาสตร์ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องอ่าว

ไทยตอนใน ประกาศ ณ วันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2502 (ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องอ่าวไทยตอนใน, 2502)

4.1.2 บริเวณที่ 1 ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่บริเวณตั้งแต่แหลมถึง จ. ตราด จนถึงหลักเขตแดนไทย-กัมพูชา จ. ตราด ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องเส้นฐานตรงและน่านน้ำภายในของประเทศไทยประกาศ ณ วันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2513 (ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องเส้นฐานตรงและน่านน้ำภายในของประเทศไทย, 2513)

แผนภาพที่ 2 แผนที่แสดงเส้นฐานและน่านน้ำภายในของประเทศไทย

ที่มา: ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องเส้นฐานตรงและน่านน้ำภายในของประเทศไทยบริเวณที่ 1, 2535.

4.1.3 บริเวณที่ 2 ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่บริเวณตั้งแต่แหลมใหญ่ จ. ชุมพร

จนถึงแหลมหน้าถ้ำ จ. สุราษฎร์ธานี ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีฉบับเดียวกับข้อ 4.1.2

4.1.4 บริเวณที่ 3 ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่บริเวณตั้งแต่ตอนใต้สุดของเกาะภูเก็ต จนถึง พรมแดนไทย-มาเลเซีย จ. สตูล ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีฉบับเดียวกับข้อ 4.1.2 และส่วนที่แก้ไขตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องเส้นฐานตรงและน่านน้ำภายในของประเทศไทย ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2536) ประกาศ ณ วันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2536 (ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องเส้นฐานตรงและน่านน้ำภายในของประเทศไทย ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2536), 2536)

4.1.5 บริเวณที่ 4 ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่บริเวณตั้งแต่เกาะกงออก จ. สุราษฎร์ธานี เกาะกระ เกาะโลซิน จนถึงพรมแดนไทย-มาเลเซีย จ. นราธิวาส ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องเส้นฐานตรงและน่านน้ำภายในของประเทศไทยบริเวณที่สี่ ประกาศ ณ วันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2535 (ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องเส้นฐานตรงและน่านน้ำภายในของประเทศไทยบริเวณที่สี่, 2535)

4.2 ทะเลอาณาเขต

ทะเลอาณาเขต ซึ่งประกอบด้วยบริเวณที่วัดไป 12 ไมล์ทะเลจากเส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขตตามที่มีพระราชโองการให้ประกาศกำหนดความกว้างของทะเลอาณาเขตของประเทศไทย ประกาศ ณ วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2509 (ประกาศกำหนดความกว้างของทะเลอาณาเขตของประเทศไทย, 2509) โดยประกาศดังกล่าวยังได้มีการระบุด้วยว่า อำนาจอธิปไตยของประเทศไทยขยายต่อออกไปจากอาณาเขตพื้นดินและน่านน้ำภายในจนถึงแนวทะเลประชิดชายฝั่ง ซึ่งเรียกว่าทะเลอาณาเขต รวมตลอดถึงห้วงอากาศเหนือทะเลอาณาเขต พื้นท้องทะเลและแผ่นดินใต้พื้นท้องทะเลของทะเลอาณาเขต

ประกาศดังกล่าวนี้จะสอดคล้องกับข้อ 2 สถานภาพทางกฎหมายของทะเลอาณาเขต ของห้วงอากาศเหนือทะเลอาณาเขต และของพื้นดินท้องทะเลกับดินใต้ผิวดินแห่งทะเลอาณาเขต และข้อ 3 ความกว้างของทะเลอาณาเขต ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982

4.3 เขตต่อเนื่อง

เขตต่อเนื่อง ซึ่งประกอบด้วยบริเวณที่อยู่ถัดออกไปจากทะเลอาณาเขตโดยมีความกว้าง 24 ไมล์ทะเลวัดจากเส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขตเขต ตามที่มีพระราชโองการให้ประกาศเขตต่อเนื่องของราชอาณาจักรไทย ประกาศ ณ วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2538 (ประกาศเขตต่อเนื่องของราชอาณาจักรไทย, 2538) โดยประกาศดังกล่าวยังได้มีการกำหนดดังนี้

ในเขตต่อเนื่องนี้ ราชอาณาจักรไทยจะได้ดำเนินการที่จำเป็นเพื่อ

4.3.1 ป้องกันการละเมิดกฎหมายและระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการศุลกากร การคลัง การเข้าเมือง หรือการสาธารณสุข ที่จะกระทำหรืออาจจะกระทำภายในราชอาณาจักร หรือทะเลอาณาเขตของราชอาณาจักร

4.3.2 ลงโทษการละเมิดกฎหมายและระเบียบข้อบังคับตาม 4.3.1 ที่ได้กระทำภายในราชอาณาจักรหรือทะเลอาณาเขตของราชอาณาจักร

ประกาศดังกล่าวนี้จะสอดคล้องกับข้อ 33 เขตต่อเนื่อง ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982

4.4 เขตเศรษฐกิจจำเพาะ

เขตเศรษฐกิจจำเพาะ ซึ่งประกอบด้วยบริเวณที่อยู่ถัดออกไปจากทะเลอาณาเขต โดยมีความกว้าง 200 ไมล์ทะเลวัดจากเส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขตตามที่มีพระราชโองการให้ประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะของราชอาณาจักรไทย ประกาศ ณ วันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2524 (ประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะของราชอาณาจักรไทย, 2524) โดยประกาศดังกล่าวยังได้มีการกำหนดดังนี้

4.4.1 ในเขตเศรษฐกิจจำเพาะนี้ ราชอาณาจักรไทยนี้มี

4.4.1.1 สิทธิอธิปไตยในอันที่จะสำรวจและแสวงประโยชน์ อนุรักษ์ และจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติทั้งหลายทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต บนพื้นดินท้องทะเลและใต้พื้นดินท้องทะเล และในห้วงน้ำเหนือขึ้นไป สิทธิอธิปไตยในส่วนที่เกี่ยวกับกิจกรรมอื่นๆ เพื่อการสำรวจและแสวงประโยชน์ทางเศรษฐกิจในเขตดังกล่าว อาทิ การผลิตพลังงานจากน้ำ กระแสน้ำ และกระแสลม

4.4.1.2 เขตอำนาจเกี่ยวกับการสร้างและการใช้เกาะเทียม สิ่งติดตั้งและโครงสร้างต่างๆ การสำรวจเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ทางทะเล การรักษาสภาวะแวดล้อมทางทะเล

4.4.1.3 สิทธิอื่นใดซึ่งมีตามกฎหมายระหว่างประเทศ

4.4.2 ในเขตเศรษฐกิจจำเพาะนี้ เสรีภาพในการเดินเรือและการบินผ่าน และในการวางสายเคเบิลและท่อใต้น้ำ ให้เป็นไปตามกฎหมายระหว่างประเทศ

4.4.3 ในกรณี que เขตเศรษฐกิจจำเพาะของราชอาณาจักรไทยอยู่ประชิดหรือตรงข้ามกับเขตเศรษฐกิจจำเพาะของรัฐชายฝั่งอื่น รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยพร้อมที่จะเจรจากับรัฐชายฝั่งที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเขตเขตเศรษฐกิจจำเพาะระหว่างกันต่อไป

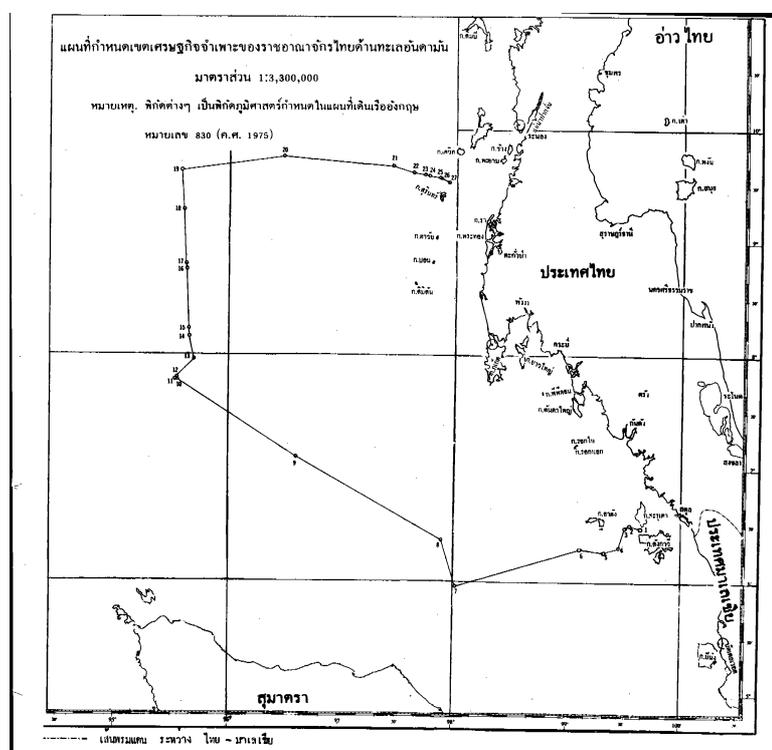
ประกาศดังกล่าวนี้จะสอดคล้องกับข้อ 56 สิทธิ เขตอำนาจ และหน้าที่ของรัฐชายฝั่งในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ ข้อ 57 ความกว้างของเขตเศรษฐกิจจำเพาะ และข้อ 58 สิทธิและ

หน้าที่ของรัฐอื่น ในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982

การประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะในบริเวณที่อยู่ถัดออกไปจากทะเลอาณาเขตโดยมีความกว้าง 200 ไมล์ทะเลวัดจากเส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขตนั้น ประเทศไทยได้เจรจาหนดเขตเศรษฐกิจจำเพาะกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีฝั่งทะเลตรงข้ามหรือประชิดกันแล้ว ดังนี้

ด้านอ่าวไทย ไทยได้มีการเจรจาและตกลงแบ่งเขตเศรษฐกิจจำเพาะกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีฝั่งทะเลตรงข้ามหรือประชิดได้เพียงบางส่วน ได้แก่ ส่วนที่อยู่ประชิดกับมาเลเซีย บางส่วน และส่วนที่อยู่ตรงข้ามกับเวียดนาม แต่ส่วนที่อยู่ประชิดและตรงข้ามกับกัมพูชายังไม่สามารถเจรจหาข้อยุติได้ ไทยได้ประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะของราชอาณาจักรไทยด้านอ่าวไทย ส่วนที่ประชิดกับเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศมาเลเซีย ประกาศ ณ วันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2531 (ประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะของราชอาณาจักรไทยด้านอ่าวไทยส่วนที่ประชิดกับเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศมาเลเซีย, 2531)

แผนภาพที่ 3 แผนที่แสดงเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศไทยด้านทะเลอันดามัน

ที่มา: ประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะของราชอาณาจักรไทยด้านทะเลอันดามัน, 2531.

ด้านทะเลอันดามัน ไทยได้มีการเจรจาและตกลงแบ่งเขตเขตเศรษฐกิจจำเพาะกับประเทศเพื่อนบ้านที่ฝั่งทะเลตรงข้ามหรือประชิดได้ทั้งหมดแล้ว ถึงแม้ตามกฎหมายทะเลแล้ว เส้นเขตเศรษฐกิจจำเพาะและเส้นเขตไหล่ทวีปนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นเส้นเดียวกัน แต่ไทยและประเทศเพื่อนบ้านด้านทะเลอันดามันมีแนวปฏิบัติในการกำหนดให้เส้นเขตทั้งสองดังกล่าวเป็นเส้นเดียวกัน เพื่อให้เกิดความชัดเจนและความสะดวกในการใช้อำนาจของรัฐเหนือเขตทางทะเลดังกล่าว ไทยได้ประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะของราชอาณาจักรไทยด้านทะเลอันดามัน ประกาศ ณ วันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 (ประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะของราชอาณาจักรไทยด้านทะเลอันดามัน, 2531)

4.5 ไหล่ทวีป

ไหล่ทวีป ซึ่งประกอบด้วยพื้นดินท้องทะเลและดินใต้ผิวดินของบริเวณใต้ทะเล ซึ่งขยายเลยทะเลอาณาเขตออกไปตามธรรมชาติของดินแดนจนถึงริมนอกของขอบทวีปหรือจนถึงระยะ 200 ไมล์ทะเลจากเส้นฐานในกรณีที่ริมนอกของขอบทวีปขยายไปไม่ถึงระยะนั้น การกำหนดเขตไหล่ทวีปของประเทศไทยเป็นดังนี้

4.5.1 ด้านอ่าวไทย ไทยได้กำหนดเขตไหล่ทวีปโดยเส้นที่ลากเชื่อมต่อกตามพิภคภูมิศาสตร์เริ่มตั้งแต่จุดที่ 1 ถึง 18 ตามที่มีพระราชโองการประกาศกำหนดเขตไหล่ทวีปของประเทศไทยด้านอ่าวไทย ประกาศ ณ วันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2516 (ประกาศกำหนดเขตไหล่ทวีปของประเทศไทยด้านอ่าวไทย, 2516) โดยในการกำหนดเขตไหล่ทวีปตามประกาศดังกล่าวนี้ ได้ยึดถือมูลฐานแห่งสิทธิตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศอันเป็นที่ยอมรับนับถือกันทั่วไป และตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ปัจจุบันไทยสามารถเจรจาตกลงแบ่งเขตไหล่ทวีปกับประเทศเพื่อนบ้านได้เพียงบางส่วน ได้แก่ ส่วนที่อยู่ประชิดกับมาเลเซียบางส่วน และส่วนที่อยู่ตรงข้ามกับเวียดนาม ตามความตกลงตามลำดับดังนี้

บันทึกความเข้าใจระหว่างราชอาณาจักรไทยและมาเลเซีย ว่าด้วยการแบ่งเขตไหล่ทวีประหว่างประเทศทั้งสองในอ่าวไทย ลงนามเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2522 และ

ความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยและรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ว่าด้วยการแบ่งเขตทางทะเลระหว่างประเทศทั้งสองในอ่าวไทย ลงนามวันที่ 9 สิงหาคม 2540

4.5.2 ด้านทะเลอันดามัน ไทยได้เจรจาตกลงแบ่งเขตไหล่ทวีปกับประเทศเพื่อนบ้านที่ฝั่งทะเลตรงข้ามหรือประชิดได้ทั้งหมด ตามความตกลงตามลำดับดังนี้

1. ความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ว่าด้วยการแบ่งเขตไหล่ทวีประหว่างประเทศทั้งสองในตอนเหนือของช่อง

แควมทะเลคาและในทะเลอันดามัน ลงนามวันที่ 17 ธันวาคม 2514

2. ความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทย รัฐบาลแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย และรัฐบาลแห่งมาเลเซีย ว่าด้วยการแบ่งเขตไหล่ทวีในตอเหนือของช่องแควมทะเลคา ลงนามวันที่ 21 ธันวาคม 2514

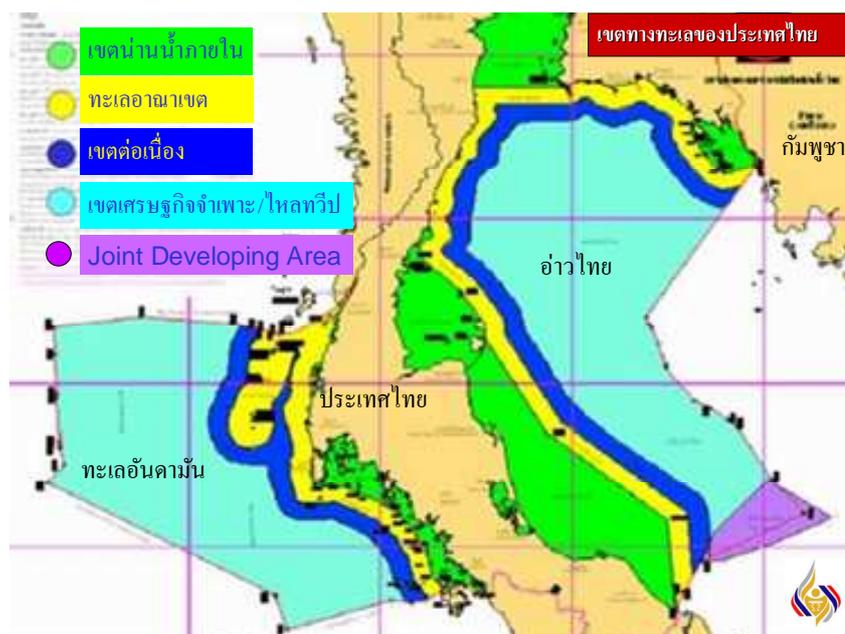
3. ความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ว่าด้วยการแบ่งเขตก้นทะเลระหว่างประเทศทั้งสองในทะเลอันดามัน ลงนามวันที่ 11 ธันวาคม 2518

4. ความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐอินเดีย ว่าด้วยการแบ่งเขตก้นทะเลระหว่างประเทศทั้งสองในทะเลอันดามัน ลงนามวันที่ 22 มิถุนายน 2521

5. ความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทย รัฐบาลแห่งสาธารณรัฐอินเดีย และรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย เกี่ยวกับการกำหนดจุดร่วมสามฝ่าย และการแบ่งเขตที่เกี่ยวข้องของประเทศทั้งสามในทะเลอันดามัน ลงนามวันที่ 22 มิถุนายน 2521

6. ความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยและรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า ว่าด้วยการแบ่งเขตทางทะเลระหว่างประเทศทั้งสองในทะเลอันดามัน ลงนามวันที่ 25 กรกฎาคม 2523

แผนภาพที่ 4 แผนที่แสดงเขตทางทะเลของประเทศไทย

ที่มา: ศูนย์ไทยอาสาป้องกันชาติในทะเล, ออนไลน์, 2551.

ความตกลงบางฉบับใช้คำว่า “ก้นทะเล” แทนไหล่ทวีปเนื่องจากมีบริเวณที่น้ำลึก 2,000-3,000 เมตร ซึ่งหากเรียกว่าไหล่ทวีปจะขัดต่อคำนิยามของไหล่ทวีปตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ที่ในขณะนั้นกำหนดขอบนอกของไหล่ทวีปที่มีความลึก 200 เมตร (ศรัณย์ เพ็ชรพิรุณ, 2549 : 295) ต่อมาเมื่อมีการนิยามไหล่ทวีปใหม่ตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 เขตก้นทะเลจึงถือเป็นเขตไหล่ทวีป และตามที่ได้กล่าวแล้วในข้อ 4.4 ไทยและประเทศเพื่อนบ้านในด้านทะเลอันดามันมีแนวปฏิบัติในการกำหนดเส้นเขตไหล่ทวีปและเส้นเขตเศรษฐกิจจำเพาะเป็นเส้นเดียวกัน ไทยได้มีประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะของราชอาณาจักรไทยด้านทะเลอันดามัน ประกาศ ณ วันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 (ประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะของราชอาณาจักรไทยด้านทะเลอันดามัน, 2531)

หลักการกำหนดเขตไหล่ทวีป

หลักการกำหนดเขตไหล่ทวีปของรัฐชายฝั่งเริ่มมีการบัญญัติขึ้นไว้ในอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 และต่อมาได้มีการปรับปรุงหลักการดังกล่าวในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ทั้งนี้ในระหว่างรัฐภาคีทั้งหลาย อนุสัญญาสหประชาชาติดังกล่าวในข้อ 311 ได้กำหนดให้มีผลบังคับเหนืออนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเลฉบับต่างๆ

สำหรับอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ในส่วนของอนุสัญญาว่าด้วยไหล่ทวีปนั้นมีรัฐที่เป็นภาคีเพียง 58 รัฐ (ณ วันที่ 1 มีนาคม 2555) ซึ่งรวมไทยและกัมพูชาอยู่ด้วย แต่อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 มีรัฐที่เป็นภาคีถึง 162 รัฐ (ณ วันที่ 1 มีนาคม 2555) ซึ่งรวมไทยอยู่ด้วยในขณะที่กัมพูชายังไม่ได้เป็นภาคี

การกำหนดเขตไหล่ทวีปมี 3 ลักษณะดังนี้ การกำหนดขอบนอกของไหล่ทวีป (the outer edge of the continental shelf) การกำหนดเขตไหล่ทวีประหว่างรัฐที่มีฝั่งทะเลตรงกันข้ามกัน และการกำหนดเขตไหล่ทวีประหว่างรัฐที่มีฝั่งทะเลประชิดกัน นอกจากนี้การกำหนดเขตไหล่ทวีปต้องใช้เส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขตเป็นเส้นอ้างอิง สำหรับการหลักการกำหนดเส้นฐานและหลักการกำหนดเขตไหล่ทวีปนั้น อนุสัญญาทั้งสองฉบับได้บัญญัติไว้ดังนี้

1. หลักการกำหนดเส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขต

อนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ได้บัญญัติหลักการกำหนดเส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขตไว้ในข้อ 3-4 และข้อ 11 ของส่วนอนุสัญญาว่าด้วยทะเลอาณาเขตและเขตต่อเนื่องดังนี้ (ประกาศ เรื่องเงื่อนไขอนุสัญญากรุงเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล, 2512 : 453-

454, 457-458)

ข้อ 3

เว้นแต่ในกรณีที่ได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในข้อเหล่านี้ เส้นฐานตามปกติสำหรับวัดความกว้างของทะเลอาณาเขต ได้แก่ แนวน้ำลดตลอดฝั่งทะเลตามที่ได้หมายไว้ในแผนที่ซึ่งใช้มาตราส่วนขนาดใหญ่ที่รัฐชายฝั่งยอมรับนับถือเป็นทางการ

ข้อ 4

1. ในท้องถิ่นที่แนวฝั่งทะเลเว้าแหว่งและตัดลึกเข้ามาหรือถ้ามีเกาะเป็นแนวตามฝั่งทะเลในบริเวณที่ใกล้เคียงติดต่อกัน วิธีการลากเส้นฐานตรงเชื่อมจุดที่เหมาะสมอาจนำมาใช้ในการลากเส้นฐานสำหรับวัดความกว้างของทะเลอาณาเขตก็ได้
2. การลากเส้นฐานเช่นว่านั้นจะต้องไม่หักเหไปจากแนวฝั่งทะเลโดยทั่วไปจนเกินสมควรและบริเวณทะเลซึ่งอยู่ภายในเส้นต้องมีความสัมพันธ์กับพื้นแผ่นดินอย่างใกล้ชิดเพียงพอที่จะให้อยู่ภายในระบบน่านน้ำภายในได้
3. เส้นฐานจะต้องไม่ลากไปยังและมาจากพื้นที่ที่อยู่เหนือระดับน้ำขณะน้ำลด เว้นแต่จะสร้างประการการ หรือสิ่งก่อสร้างที่คล้ายคลึงกันซึ่งอยู่เหนือระดับน้ำทะเลอย่างถาวรไว้บนที่นั้น
4. ในกรณีที่ใช้วิธีการลากเส้นฐานตรงตามบทแห่งวรรค 1 ได้ การกำหนดเส้นฐานในแต่ละกรณี อาจกระทำโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เป็นลักษณะพิเศษเฉพาะสำหรับภูมิภาคที่เกี่ยวข้อง ซึ่งความเป็นจริงและความสำคัญของผลประโยชน์นั้น มีหลักฐานเห็นได้ชัดแจ้งจากการปฏิบัติที่มีมาเป็นเวลานาน
5. ระบบเส้นฐานตรงนั้น รัฐมีอำนาจนำมาใช้ในทำนองที่จะปิดกั้นทะเลอาณาเขตของอีกรัฐหนึ่งจากทะเลหลวงได้
6. รัฐชายฝั่งต้องแสดงเส้นฐานตรงไว้ให้ชัดแจ้งบนแผนที่และจะต้องโฆษณาให้ทราบตามสมควร

ข้อ 11

1. พื้นที่ที่อยู่เหนือระดับน้ำขณะน้ำลด ได้แก่พื้นที่ดินที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ซึ่งล้อมรอบด้วยน้ำและอยู่เหนือระดับน้ำขณะน้ำลด แต่จมอยู่ใต้น้ำขณะน้ำขึ้น ในกรณีที่พื้นที่ที่อยู่เหนือระดับน้ำขณะน้ำลดทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนตั้งอยู่ในระยะห่างจากพื้นแผ่นดิน หรือเกาะ ไม่เกินความกว้างของทะเลอาณาเขต แนวน้ำลดของพื้นที่เช่นว่านั้นอาจใช้เป็นเส้นฐานสำหรับวัดความกว้างของทะเลอาณาเขตก็ได้
2. ในกรณีที่พื้นที่ที่อยู่เหนือระดับน้ำขณะน้ำลดทั้งหมดตั้งอยู่ในระยะห่างจากพื้นแผ่นดินหรือเกาะเกินกว่าความกว้างของทะเลอาณาเขต พื้นที่นั้นย่อมไม่มีทะเลอาณาเขตของตนเอง

ส่วนอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ได้กำหนดหลักการกำหนดเส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขตไว้ในข้อ 5-7 ข้อ 13 และข้อ 14 ดังนี้ (กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ, 2548 : 5-6, 8)

ข้อ 5

เส้นฐานปกติ

เว้นแต่กรณีที่อนุสัญญาฉบับบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น เส้นฐานปกติสำหรับวัดความกว้างของทะเลอาณาเขต ได้แก่ เส้นแนวน้ำลตตลอดฝั่งตามที่ได้หมายไว้ในแผนที่ซึ่งใช้มาตราส่วนใหญ่ที่รัฐชายฝั่งยอมรับนับถือเป็นทางการ

ข้อ 6

โขดหิน

ในกรณีของเกาะที่ตั้งอยู่บนหินปะการัง หรือของเกาะที่มีชายขอบเป็นแนวโขดหิน เส้นฐานสำหรับวัดความกว้างของทะเลอาณาเขต ได้แก่ เส้นแนวน้ำลตทางด้านทะเลของโขดหินตามที่ได้แสดงด้วยเครื่องหมายที่เหมาะสมไว้ในแผนที่ซึ่งรัฐชายฝั่งยอมรับนับถือเป็นทางการ

ข้อ 7

เส้นฐานตรง

1. ในท้องถิ่นที่แนวฝั่งทะเลเว้าแหว่งและตัดลึกเข้ามามาก หรือถ้ามีเกาะเรียงรายตามฝั่งทะเลในบริเวณใกล้เคียงติดกับฝั่งทะเลนั้น อาจนำวิธีการลากเส้นฐานตรงเชื่อมจุดที่เหมาะสมมาใช้ในการลากเส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขตก็ได้
2. ในบริเวณที่แนวฝั่งทะเลไม่คงที่อย่างมากเนื่องจากมีดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำและสภาพทางธรรมชาติอื่น อาจเลือกจุดที่เหมาะสมตามเส้นแนวน้ำลตทางด้านทะเลระยะที่ไกลที่สุด และถึงแม้ว่าเส้นแนวน้ำลตจะร่นเข้ามาในภายหลังเส้นฐานตรงนั้นจะยังคงมีผลอยู่จนกว่ารัฐชายฝั่งจะเปลี่ยนแปลงโดยสอดคล้องกับอนุสัญญานี้
3. การลากเส้นฐานตรงต่างๆ จะต้องไม่หันเหไปจากทิศทางทั่วไปของฝั่งทะเลจนเกินสมควร และบริเวณทะเลซึ่งอยู่ภายในเส้นเหล่านั้นต้องมีความสัมพันธ์กับพื้นแผ่นดินอย่างใกล้ชิดเพียงพอที่จะอยู่ได้บังคับแห่งระบอบน่านน้ำภายในได้
4. เส้นฐานตรงจะต้องไม่ลากไปยังและมาจากพื้นที่เหนือน้ำขณะน้ำลต เว้นแต่จะได้สร้างประการการ หรือสิ่งติดตั้งที่คล้ายคลึงกันซึ่งอยู่เหนือระดับน้ำทะเลอย่างถาวรบนพื้นที่นั้น หรือยกเว้นในกรณีที่การลากเส้นฐานไปยังและมาจากพื้นที่เหนือน้ำดังกล่าวได้รับการยอมรับระหว่างประเทศโดยทั่วไป
5. ในกรณีที่สามารถใช้วิธีการลากเส้นฐานตรงตามวรรค 1 การกำหนดเส้นฐานเฉพาะบางกรณี อาจต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เป็นลักษณะพิเศษของภูมิภาคที่เกี่ยวข้อง ซึ่งความเป็นจริงและความสำคัญของผลประโยชน์นั้น มีหลักฐานเห็นได้ชัดแจ้งจากการถือปฏิบัติที่มีมาช้านาน
6. รัฐมีอำนาจระบบเส้นฐานตรงมาใช้ในลักษณะเช่นที่จะปิดกั้นทะเลอาณาเขตของอีกรัฐหนึ่งจากทะเลหลวงหรือเขตเศรษฐกิจจำเพาะ

ข้อ 13**พื้นที่เหนือน้ำขณะน้ำลด**

1. พื้นที่เหนือน้ำขณะน้ำลด ได้แก่ บริเวณที่ดินที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติซึ่งล้อมรอบด้วยน้ำและโคลนพื้นน้ำขณะน้ำลด แต่จมอยู่ใต้น้ำขณะน้ำขึ้น ในกรณีที่พื้นที่เหนือน้ำขณะน้ำลดทั้งหมดหรือบางส่วนตั้งอยู่ในระยะห่างจากผืนแผ่นดินหรือเกาะไม่เกินความกว้างของทะเลอาณาเขต อาจใช้เส้นแนวน้ำลดของพื้นที่เหนือน้ำนั้นเป็นเส้นฐานสำหรับวัดความกว้างของทะเลอาณาเขตก็ได้
2. ในกรณีที่พื้นที่เหนือน้ำขณะน้ำลดทั้งหมดตั้งอยู่ในระยะห่างจากผืนแผ่นดินหรือเกาะเกินกว่าความกว้างของทะเลอาณาเขต พื้นที่เหนือน้ำนั้นไม่มีทะเลอาณาเขตของตนเอง

ข้อ 14**การผสมผสานวิธีการสำหรับการกำหนดเส้นฐาน**

รัฐชายฝั่งอาจกำหนดเส้นฐานในแต่ละกรณีโดยใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่งที่บัญญัติไว้ในข้อต่างๆ ข้างต้นเพื่อให้เหมาะสมกับเงื่อนไขที่แตกต่างกันก็ได้

หลักการกำหนดเส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขตที่บัญญัติตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 และตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 นั้น เป็นหลักการเดียวกันกล่าวคือ เส้นฐานปกติให้กำหนดโดยใช้เส้นแนวน้ำลดตลอดฝั่งทะเล ส่วนเส้นฐานตรงนั้นใช้ในบริเวณฝั่งทะเลที่มีแนวฝั่งทะเลเว้าแหว่งและตัดลึกเข้ามามาก หรือมีเกาะเรียงรายตามฝั่งทะเลในบริเวณใกล้ชิดติดกับฝั่งทะเลนั้น แต่การลากเส้นฐานตรงต่างๆ จะต้องไม่หันเหไปจากทิศทางทั่วไปของฝั่งทะเลจนเกินสมควร และบริเวณทะเลซึ่งอยู่ภายในเส้นเหล่านั้นต้องมีความสัมพันธ์กับผืนแผ่นดินอย่างใกล้ชิดเพียงพอที่จะอยู่ได้บังคับแห่งระบอบน่านน้ำภายในได้

สำหรับเส้นฐานปกติกรณีที่มีฝั่งทะเลของรัฐมีลักษณะค่อยๆ ลาดลงสู่ทะเล เส้นแนวน้ำลดซึ่งใช้กำหนดเส้นฐานปกติจะอยู่ห่างจากฝั่งทะเลมาก แต่หากฝั่งทะเลมีลักษณะลาดชันมาก เส้นแนวน้ำลดจะอยู่ใกล้กับฝั่งทะเล ดังนั้นรัฐที่มีลักษณะฝั่งทะเลค่อยๆ ลาดลงสู่ทะเลย่อมมีอาณาเขตทางทะเลที่กว้างกว่ารัฐที่มีฝั่งทะเลลาดชัน สำหรับเส้นฐานตรงนั้น อนุสัญญาทั้งสองฉบับไม่ได้กำหนดความยาวสูงสุดของเส้นฐานตรงไว้ แต่ในคดี Anglo-Norwegian Fisheries 1949 (United Kingdom v. Norway) ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเคยตัดสินยอมรับการลากเส้นฐานตรงของนอร์เวย์ซึ่งมีความยาวสูงสุดถึง 44 ไมล์ (จุมพต สายสุนทร, 2554 : 328-332)

2. หลักการกำหนดเขตไหล่ทวีปตามกฎหมายทะเล

อนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ได้กำหนดหลักการกำหนดไหล่ทวีปไว้ในข้อ 1 และ ข้อ 6 ของส่วนอนุสัญญาว่าด้วยไหล่ทวีปดังนี้ (ประกาศ เรื่องใ้สนุสัญญากรุงเจนี

ว่าด้วยกฎหมายทะเล, 2512 : 509, 513-514)

ข้อ 1

เพื่อความมุ่งประสงค์ของข้อเหล่านี้ คำว่า “ไหล่ทวีป” ใช้อ้างอิงถึง (ก) พื้นดินท้องทะเลและดินใต้ผิวดินของบริเวณใต้ทะเลที่ประชิดกับชายฝั่ง แต่อยู่ภายนอกบริเวณทะเลอาณาเขตจนถึงความลึก 200 เมตร หรือเกินขีดจำกัดนั้นไปจนถึงที่ซึ่งความลึกของน่านน้ำเหนือที่นั้นสามารถจะใช้แสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณดังกล่าวนี้ได้ (ข) พื้นดินท้องทะเลและดินใต้ผิวดินของบริเวณใต้ทะเลเช่นเดียวกันที่ประชิดกับชายฝั่งของเกาะ

ข้อ 6

1. ในกรณีที่ไหล่ทวีปเดียวกันตั้งอยู่ประชิดกับอาณาเขตของรัฐสองรัฐหรือมากกว่า ซึ่งมีฝั่งทะเลอยู่ตรงข้าม เขตแดนของไหล่ทวีปที่เป็นของรัฐเช่นว่านั้นจะกำหนดโดยความตกลงระหว่างกัน หากไม่มีการตกลงกันและนอกจากว่าพฤติกรรมพิเศษจะทำให้เป็นการสมควรที่จะใช้เส้นเขตแดนอื่น เขตแดนนั้นได้แก่เส้นมีระยะ ซึ่งจุดทุกจุดบนเส้นนั้นมีระยะห่างเท่ากันจากจุดที่ใกล้ที่สุดของเส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขตของแต่ละรัฐ
2. ในกรณีที่ไหล่ทวีปเดียวกันตั้งอยู่ประชิดกับอาณาเขตของรัฐสองรัฐซึ่งประชิดกัน เขตแดนของไหล่ทวีปจะกำหนดโดยความตกลงระหว่างกัน หากไม่มีการตกลงกัน และนอกจากว่าพฤติกรรมพิเศษจะทำให้เป็นการสมควรที่จะใช้เส้นเขตแดนอื่น เขตแดนนั้นจะกำหนดขึ้นโดยการใช้หลักระยะห่างเท่ากันจากจุดที่ใกล้ที่สุดของเส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขตของแต่ละรัฐ
3. ในการกำหนดเขตแดนของไหล่ทวีป เส้นใดที่ลากตามหลักการที่วางไว้ในวรรค 1 และ 2 ของข้อนี้ ควรจะกำหนดไว้โดยอ้างอิงถึงแผนที่และลักษณะหลักฐานทางภูมิศาสตร์ตามที่ เป็นอยู่ในวันหนึ่งวันใดโดยเฉพาะ และควรจะมีการอ้างอิงถึงจุดซึ่งคงที่ถาวรและเห็นได้ชัดบนพื้นแผ่นดินด้วย

ส่วนอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ได้กำหนดหลักการกำหนดไหล่ทวีปไว้ในข้อ 76 และข้อ 83 ดังนี้ (กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ, 2548 : 36-37, 39)

ข้อ 76

คำนิยามของไหล่ทวีป

1. ไหล่ทวีปของรัฐชายฝั่งประกอบด้วย พื้นดินท้องทะเลและดินใต้ผิวดินของบริเวณใต้ทะเล ซึ่งขยายเลยทะเลอาณาเขตของรัฐตลอดส่วนต่อออกไปตามธรรมชาติของดินแดนทางบกของตนจนถึงริมนอกของขอบทวีป หรือจนถึงระยะ 200 ไมล์ทะเลจากเส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขตในกรณีที่มีริมนอกของขอบทวีปขยายไปไม่ถึงระยะนั้น
2. ไหล่ทวีปของรัฐชายฝั่งจะต้องไม่ขยายเลยขอบเขตที่กำหนดไว้ในวรรค 4 ถึง 6

3. ขอบทวีปประกอบด้วยส่วนต่อออกไปได้น้ำของผืนแผ่นดินของรัฐชายฝั่ง และประกอบด้วยพื้นดินท้องทะเลและดินใต้ผิวดินของส่วนไหล่ ส่วนลาด และส่วนชัน ขอบทวีปไม่รวมพื้นลึกใต้มหาสมุทรที่มีแนวสันเขา หรือดินใต้ผิวดินบริเวณนั้น
4. (เอ) เพื่อความมุ่งประสงค์แห่งอนุสัญญาฯ เมื่อขอบทวีปขยายเลย 200 ไมล์ทะเลจากเส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขต ให้รัฐชายฝั่งกำหนดขอบนอกของขอบทวีปโดยเส้นใดเส้นหนึ่ง ดังนี้
  - (1) เส้นซึ่งลากขึ้นตามวรรค 7 โดยอ้างอิงจุดคงที่นอกสุดซึ่งหินตะกอนในแต่ละจุดมีความหนาอย่างน้อยที่สุดร้อยละหนึ่งของระยะทางที่สั้นที่สุดจากจุดเช่นว่าไปยังเชิงของลาดทวีป หรือ
  - (2) เส้นซึ่งลากขึ้นตามวรรค 7 โดยอ้างอิงจุดคงที่ซึ่งห่างจากเชิงของลาดทวีปไม่เกิน 60 ไมล์ทะเล
- (บี) ในกรณีที่ไม่ปรากฏหลักฐานเป็นอย่างอื่น ให้ถือว่าเชิงของลาดทวีป คือ จุดซึ่งความลาดชันตรงฐานเปลี่ยนมากที่สุด
5. จุดคงที่ซึ่งประกอบเป็นเส้นขอบเขตด้านนอกของไหล่ทวีปบนพื้นดินท้องทะเล ที่ลากขึ้นตามวรรค 4 (เอ) (1) และ (2) จะต้องอยู่ห่างไม่เกิน 350 ไมล์ทะเลจากเส้นฐานที่ใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขต หรือจะต้องอยู่ห่างไม่เกิน 100 ไมล์ทะเลจากเส้นน้ำลึกเท่า 2,500 เมตร ซึ่งเป็นเส้นเชื่อมต่อความลึก 2,500 เมตร
6. โดยไม่คำนึงถึงบทบัญญัติของวรรค 5 ในกรณีแนวสันเขาใต้ทะเล ขอบเขตด้านนอกของไหล่ทวีปจะอยู่ห่างไม่เกิน 350 ไมล์ทะเลจากเส้นฐานที่ใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขต วรรคนี้ไม่ใช่บังคับกับพื้นที่ระดับสูงใต้ทะเลซึ่งเป็นส่วนประกอบตามธรรมชาติของขอบทวีป เช่น ที่ราบสูง ส่วนชัน ชะง่อน สันดอน และยอดสูงใต้ทะเล
7. เมื่อไหล่ทวีปนั้นขยายเลย 200 ไมล์ทะเลจากเส้นฐานที่ใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขต ให้รัฐชายฝั่งลากเส้นขอบเขตด้านนอกของไหล่ทวีปด้วยเส้นตรงที่มีความยาวไม่เกิน 60 ไมล์ทะเลเชื่อมต่อกับจุดคงที่ต่างๆ อันแสดงโดยค่าพิคัดของเส้นรุ้งและเส้นแวง
8. รัฐชายฝั่งจะต้องมอบข้อสนเทศในเรื่องขอบเขตของไหล่ทวีปซึ่งเลย ๒๐๐ ไมล์ทะเลจากเส้นฐานที่ใช้วัด ความกว้าง ของทะเลอาณาเขตแก่คณะกรรมการกำหนดขอบเขตของไหล่ทวีปซึ่งจัดตั้งขึ้นภายใต้ภาคผนวก ๒ บนมูลฐานของการมีผู้แทนตามเขตภูมิศาสตร์อย่างเป็นธรรม คณะกรรมการดังกล่าวจะให้ข้อเสนอแนะแก่รัฐชายฝั่ง ในเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดขอบเขตด้านนอกของไหล่ทวีปของตน ขอบเขตของไหล่ทวีปที่รัฐชายฝั่งกำหนดขึ้น ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการถือว่าเป็นที่สุดและมีผลผูกพัน
9. รัฐชายฝั่งจะต้องส่งมอบแผนที่และข้อสนเทศที่เกี่ยวข้องรวมทั้งมูลฐานทางยิปโซเดซีซึ่งแสดงขอบเขต ด้านนอกของไหล่ทวีปของตนอย่างถาวรให้เลขาธิการสหประชาชาติเก็บรักษาไว้ เลขาธิการจะทำการเผยแพร่ แผนที่และข้อสนเทศดังกล่าวตามควร
10. บทบัญญัติแห่งข้อนี้ไม่เป็นการเสื่อมเสียต่อปัญหาการกำหนดของเขตของไหล่ทวีประหว่างรัฐที่มี ฝั่งทะเลตรงข้ามหรือประชิดกัน

ข้อ 83

การกำหนดขอบเขตไหล่ทวีประหว่างรัฐที่มีฝั่งทะเลตรงข้ามหรือประชิดกัน

1. การกำหนดขอบเขตไหล่ทวีประหว่างรัฐที่มีฝั่งทะเลตรงข้ามหรือประชิดกันจะกระทำโดยความตกลงบนมูลฐานของกฎหมายระหว่างประเทศ ตามที่อ้างอิงถึงในข้อ 38 แห่งธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ เพื่อให้บรรลุผลอันเที่ยงธรรม
2. หากไม่สามารถทำความตกลงกันได้ภายในระยะเวลาอันสมควร ให้รัฐที่เกี่ยวข้องใช้วิธีดำเนินการที่กำหนดไว้ในภาค 15
3. ในระหว่างที่ยังไม่บรรลุความตกลงที่กำหนดไว้ในวรรค 1 รัฐที่เกี่ยวข้องจะพยายามทุกวิถีทางที่จะจัดทำข้อตกลงชั่วคราวซึ่งมีลักษณะที่ปฏิบัติได้ ด้วยเจตนารมณ์แห่งความเข้าใจและความร่วมมือกัน และในช่วงระยะเวลานี้จะพยายามไม่ทำให้เสื่อมเสียหรือขัดขวางการทำความตกลงขั้นสุดท้าย ข้อตกลงเช่นว่าจะไม่เป็นการเสื่อมเสียต่อการกำหนดขอบเขตขั้นสุดท้าย
4. ในกรณีที่มีความตกลงใช้บังคับอยู่ระหว่างรัฐที่เกี่ยวข้อง ให้พิจารณากำหนดปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดขอบเขตของไหล่ทวีปตามบทบัญญัติแห่งความตกลงนั้น

สำหรับข้อ 38 แห่งธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศที่ได้ถูกอ้างอิงในข้อ 83 ข้างต้น มีรายละเอียดของข้อกำหนดดังนี้ (นิโบล หิรัญรัศ, 2541 : 8-9)

ข้อ 38

1. ศาลซึ่งมีหน้าที่ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทดังที่ถูกละเมิดต่อศาลตามกฎหมายระหว่างประเทศ จะต้องใช้
  - ก. อนุสัญญาระหว่างประเทศ ไม่ว่าทั่วไปหรือโดยเฉพาะ ซึ่งกำหนดกฎเกณฑ์อันเป็นที่รับรองโดยชัดแจ้งโดยรัฐที่กล่าวอ้าง
  - ข. จารีตประเพณีระหว่างประเทศในฐานะที่เป็นหลักฐานแห่งการถือปฏิบัติโดยทั่วไป ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นกฎหมาย
  - ค. หลักกฎหมายทั่วไปซึ่งอารยะประเทศรับรอง
  - ง. ภายใต้งบกับข้อ 59 คำตัดสินของศาลและคำสอนของผู้เผยแพร่ที่ทรงคุณวุฒิอย่างสูงของประเทศต่างๆ ในฐานะที่เป็นเครื่องช่วยสำหรับการกำหนดกฎเกณฑ์ของกฎหมาย
2. บทบัญญัตินี้จะไม่กระทบกระเทือนอำนาจของศาลที่จะตัดสินคดีโดยอาศัยหลักความยุติธรรมและสุจริต (ex aequo et bono) ถ้าคู่ความตกลงตามนั้น

อนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ได้บัญญัติการกำหนดขอบนอกของไหล่ทวีปโดยใช้หลักความลึกของน้ำทะเลเหนือไหล่ทวีปที่ 200 เมตร และหลักความสามารถในการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในไหล่ทวีป ในส่วนหลักความสามารถในการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในไหล่ทวีปนั้นทำให้เกิดความได้เปรียบแก่รัฐที่มีความเจริญทางเทคโนโลยีสูง ซึ่งรัฐเหล่านั้นอาจอ้างสิทธิเหนือไหล่ทวีปไกลออกไปในทะเลโดยไม่มี

ขีดจำกัดเนื่องจากสามารถอ้างในความสามารถที่จะแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ท้องทะเลและดินใต้ผิวดินของบริเวณใต้ทะเลที่ทุกความลึกของน้ำทะเล ซึ่งเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้มีการปรับปรุงการกำหนดขอบนอกของไหล่ทวีปโดยเปลี่ยนไปใช้หลักระยะทาง 200 ไมล์ทะเลจากเส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขตที่ตั้งบัญญัติไว้ในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982

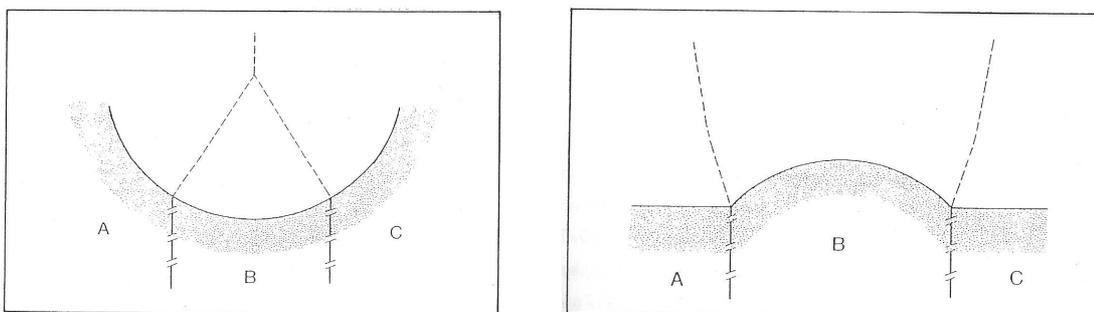
สำหรับการกำหนดเขตไหล่ทวีประหว่างรัฐที่มีฝั่งทะเลตรงกันข้ามกันหรือประชิดกันนั้น อนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ได้บัญญัติในข้อ 6 ให้กำหนดโดยใช้หลักการหลักระยะห่างเท่ากันและสภาวะการณ์พิเศษ (Equidistance and Special Circumstances) กล่าวคือ หากไม่มีการตกลงกันและนอกจากพฤติกรรมหรือสภาวะการณ์พิเศษที่จะทำให้สมควรใช้เส้นกำหนดเขตอย่างอื่น เขตไหล่ทวีประหว่างรัฐที่มีฝั่งทะเลตรงข้ามกันให้กำหนดโดยใช้เส้นมัธยะ (median line) ซึ่งจุดทุกจุดบนเส้นนั้นมีระยะห่างเท่ากันจากจุดที่ใกล้ที่สุดของเส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขตของแต่ละรัฐ ส่วนเขตไหล่ทวีประหว่างรัฐที่มีฝั่งทะเลประชิดกันให้กำหนดโดยใช้หลักระยะห่างเท่ากัน (The principle of equidistance) จากจุดที่ใกล้ที่สุดของเส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขตของแต่ละรัฐซึ่งเรียกเส้นนี้ว่า equidistance line

คำว่า “เส้นมัธยะ” ในภาษาไทยหมายถึงคำภาษาอังกฤษได้สองความหมาย คือ median line และ equidistance line ซึ่งคำภาษาอังกฤษทั้งสองคำนี้มีความหมายเหมือนกันคือเป็นเส้นกึ่งกลางและเส้นแบ่งครึ่ง แต่ที่มักใช้กันนั้น หากเป็นเส้นมัธยะของรัฐที่มีฝั่งทะเลตรงข้ามกันจะเรียกว่า median line และหากเป็นเส้นมัธยะของรัฐที่มีฝั่งทะเลประชิดกันจะเรียกว่า equidistance line (ศรีชัย เพ็ชรพิรุณ, 2549 : 280-282 ; อภิญา เลื่อนฉวี, 2554 : 139)

การใช้หลักการหลักระยะห่างเท่ากันและสภาวะการณ์พิเศษนั้นมีปัญหาสำคัญ 2 ประการ ประการที่หนึ่ง คำนียามหรือคำจำกัดความของคำว่า “สภาวะการณ์พิเศษ” ไม่ได้มีกำหนดทำให้รัฐชายฝั่งอาจอ้างสภาวะการณ์พิเศษของตนอย่างไม่มีหลักเกณฑ์และเหตุผลที่เพียงพอ ประการที่สอง การใช้เส้นระยะห่างเท่ากันอาจก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรมในบางกรณี อย่างเช่น กรณีรัฐที่มีชายฝั่งประชิดกันและชายฝั่งของรัฐหนึ่งเว้าเข้ามา (concave) ในแผ่นดิน การใช้เส้นระยะห่างเท่ากันจะมีผลให้เส้นกำหนดเขตถูกดึงเข้ามาในฝั่งของรัฐที่มีชายฝั่งเว้าเข้าดังกล่าวตามทิศความเว้าของชายฝั่งนั้น ซึ่งทำให้รัฐที่มีชายฝั่งเว้าเข้าดังกล่าวได้พื้นที่ไหล่ทวีปลดลงจึงเกิดความเสียเปรียบ ในทางตรงข้ามถ้าชายฝั่งของรัฐหนึ่งโค้งนูนออก (convex) จากแผ่นดิน ก็จะทำให้เส้นกำหนดเขตถูกดึงออกไปจากฝั่งของรัฐที่มีชายฝั่งโค้งนูนออกดังกล่าวตามทิศความโค้งนูนของชายฝั่งนั้น ซึ่งทำให้รัฐที่มีชายฝั่งโค้งนูนออกดังกล่าวได้พื้นที่ไหล่ทวีปเพิ่มขึ้นจึงเกิดความได้เปรียบ โปรดดูแผนภาพที่ 5 ประกอบ จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้เกิดข้อพิพาทระหว่างรัฐชายฝั่งต่างๆ และหลายกรณี

ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลระหว่างประเทศต่างๆ (ขนิษฐา เหมะรัต, 2530 : 16)

แผนภาพที่ 5 เส้นมัธยะของรัฐที่มีชายฝั่งประชิดกัน กรณีชายฝั่งเว้าเข้าและนูนออก

ที่มา: Francalanci and Scovazzi, 1994.

นอกจากนี้คดี North Sea Continental Shelf 1967 (Federal Republic of Germany v. Netherlands and Denmark) ซึ่งเนเธอร์แลนด์และเดนมาร์กต่างเป็นภาคีอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ในส่วนอนุสัญญาว่าด้วยไหล่ทวีป แต่เยอรมนีไม่ได้เป็นภาคี ฟังทะเลของเยอรมนีประชิดกับฟังทะเลของเนเธอร์แลนด์ด้านหนึ่งและกับฟังทะเลของเดนมาร์กอีกด้านหนึ่ง แต่เนื่องจากฟังทะเลของเยอรมนีมีลักษณะเว้าเข้ามา เยอรมนีเห็นว่าการใช้หลักการระยะเท่ากันในการกำหนดเขตไหล่ทวีปตลอดแนวไม่เป็นธรรมต่อเยอรมนี ในขณะที่เนเธอร์แลนด์และเดนมาร์กยืนยันให้ใช้หลักการระยะเท่ากันดังกล่าว ในคดีนี้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้มีความเห็นว่าการใช้หลักการระยะห่างเท่ากันและสภาพการณ์พิเศษที่บัญญัติตามข้อ 6 ของอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ในส่วนอนุสัญญาว่าด้วยไหล่ทวีปนั้นเป็นกฎหมายในลักษณะสนธิสัญญาอย่างแท้จริงจึงมีผลผูกพันเฉพาะรัฐที่เป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าวเท่านั้น โดยไม่ได้เป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศที่มีผลผูกพันทุกรัฐ เนื่องจากจำนวนรัฐที่เป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าวมีจำกัด อีกทั้งอนุสัญญาดังกล่าวยังอนุญาตให้มีการตั้งข้อสงวนสำหรับข้อ 6 ได้ นอกจากนี้แนวปฏิบัติของรัฐต่างๆ มิได้เป็นไปในการทำงานเดียวกันอย่างกว้างขวาง (จุมพต สายสุนทร, 2554 : 395-398)

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ได้บัญญัติในข้อ 83 ให้การกำหนดเขตไหล่ทวีประหว่างรัฐที่มีฟังทะเลตรงกันข้ามกันหรือประชิดกันกระทำโดยความตกลงบนมูลฐานของกฎหมายระหว่างประเทศ ตามที่อ้างอิงถึงในข้อ 38 แห่งธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ เพื่อให้บรรลุผลอันเที่ยงธรรม (equitable solution) หลักการความเที่ยงธรรม (equitable

principles) นี้ไม่ได้กำหนดวิธีการตายตัวในการกำหนดเขตไว้ เพียงแต่กำหนดเป้าหมายให้ได้ผลของการกำหนดเขตที่ยุติธรรม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นแก่รัฐที่มีฝั่งทะเลตรงกันข้ามกันหรือประชิดกันหรือศาลในการเลือกวิธีการที่เหมาะสมอันทำให้บรรลุผลที่เที่ยงธรรม อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์หลักการผลอันเที่ยงธรรมอาจทำให้เกิดความยุ่งยากในทางปฏิบัติเพราะเป็นการยากที่แต่ละรัฐจะเห็นตรงกันในวิธีการที่จะใช้ในการกำหนดเขตระหว่างกัน นอกจากนี้เมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้นสู่ศาลระหว่างประเทศ ศาลก็ต้องประสพความยุ่งยากในการค้นหาวิธีการกำหนดเขตที่จะนำมาใช้ในการตัดสินคดีอีกด้วย

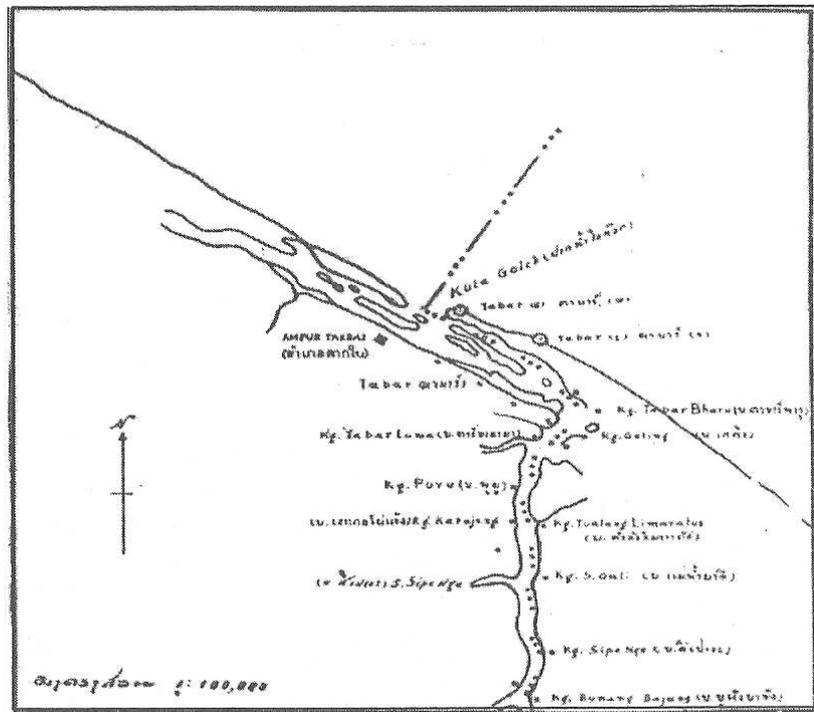
ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้เคยมีคำวินิจฉัยไว้ว่า หลักการความเที่ยงธรรมในการกำหนดเขตไหล่ทวีประหว่างรัฐเป็นหลักทั่วไป (general principle) ที่ถูกนำมาใช้เป็นกฎหมายและเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไป (a part of general international law) (ขนิษฐา เหมะรัต, 2530 : 46) อย่างไรก็ตามวิธีการที่ศาลเลือกใช้ในการกำหนดเขตเพื่อให้บรรลุผลอันเที่ยงธรรมในคดีใดคดีหนึ่ง ไม่สามารถนำไปใช้กับคดีอื่นที่มีสภาวะการณ์ที่เกี่ยวข้อง (relevant circumstances) ที่แตกต่างกัน สภาวะการณ์ที่เกี่ยวข้องที่ถูกนำมาพิจารณาในการกำหนดเขตตามแนวคำตัดสินของศาลระหว่างประเทศได้แก่ (1) สภาวะการณ์ทางกายภาพของชายฝั่ง เช่น ลักษณะชายฝั่งที่เว้าเข้าหรือโค้งนูนออกจากแผ่นดิน แนวชายฝั่งที่มีการเปลี่ยนทิศทางอันเนื่องจากแนวชายฝั่งเองหรือเนื่องจากมีเกาะที่เป็นของรัฐนั้นเข้ามาเกี่ยวข้อง และความเกี่ยวพันกันทางภูมิศาสตร์ระหว่างด้านหน้าชายฝั่ง (coastal front) กับพื้นดินใต้ทะเลที่อยู่ห่างออกไปจากฝั่ง เป็นต้น (2) ความได้สัดส่วน (proportionality) ระหว่างพื้นที่ไหล่ทวีปกับความยาวของชายฝั่งของแต่ละรัฐ และ (3) เกาะ อย่างเช่นในกรณีที่เกาะของรัฐหนึ่งอยู่ห่างไกลออกไปจากฝั่งทะเลของรัฐนั้น และตั้งอยู่ใกล้กับฝั่งทะเลของรัฐหนึ่ง เป็นต้น (ขนิษฐา เหมะรัต, 2530 : 60-66)

การแบ่งเขตทางทะเลระหว่างไทยกับมาเลเซียด้านอ่าวไทย

ในปี พ.ศ. 2452 สยามและอังกฤษได้ทำสนธิสัญญาโดยสยามตกลงยกเมืองกลันตัน ตรังกานู ไทรบุรี ปะลิส และเกาะที่อยู่ใกล้เคียงเมืองดังกล่าวให้แก่อังกฤษเพื่อแลกกับการยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขตของอังกฤษในดินแดนสยามซึ่งชาวอังกฤษและคนที่อยู่ในบังคับของอังกฤษหากกระทำผิดในดินแดนไทยจะขึ้นศาลสูงสุดอังกฤษไม่ต้องขึ้นศาลไทย ตามสัญญาในระหว่างกรุงสยามกับกรุงอังกฤษ ลงนามเมื่อวันที่ 10 มีนาคม ค.ศ. 1909 และสัญญาว่าด้วยเขตแดนดินท่ายหนังสือสัญญา ลงนามเมื่อวันที่ 10 มีนาคม ค.ศ. 1909 (สัญญาในระหว่างกรุงสยามกับกรุงอังกฤษ, 2452) ซึ่งกำหนดเขตแดนทางบกตลอดแนวโดยเริ่มจากริมฝั่งทะเลด้านตะวันตกที่ฝั่งเหนือของปากแม่น้ำปะลิสไปยังริมฝั่งทะเลด้านตะวันออกที่ปากแม่น้ำโกลก โดยบริเวณแม่น้ำโก

ลกได้กำหนดให้ใช้ร่องน้ำลึกของแม่น้ำโกลกเป็นเส้นเขตแดนจนถึงทะเลที่ตำบลปากน้ำตากใบ จากแผนที่แนบท้ายสัญญาว่าด้วยเขตแดนติดท้ายหนังสือสัญญา ลงนามเมื่อวันที่ 10 มีนาคม ค.ศ. 1909 ตามที่แสดงในแผนภาพที่ 6 จะเห็นว่า ช่วงแรกเส้นเขตแดนทอดมาตามร่องน้ำลึกของแม่น้ำโกลก เมื่อมาถึงใกล้ปากแม่น้ำแล้ววกหักศอกขึ้นตามแนวสันทรายที่ทอดยื่นยาวมาจากฝั่งมาเลเซีย ช่วงนี้เส้นเขตแดนจะทอดยาวตามร่องน้ำระหว่างสันทรายกับฝั่งขึ้นไปประมาณ 4 กิโลเมตร แล้วจึงวกขึ้นไปทางตะวันออกไปบรรจบทะเลในแนวตั้งฉากกับฝั่งตามเส้นประ (ถนอม เจริญลาภ, 2550 : 33)

แผนภาพที่ 6 แผนที่แนบท้ายสัญญาว่าด้วยเขตแดนติดท้ายหนังสือสัญญา ลงนามเมื่อวันที่ 10 มีนาคม ค.ศ. 1909

ที่มา: ถนอม เจริญลาภ, 2550. หน้า 48

ต่อมาราวปี พ.ศ. 2485 สันทรายที่ขวางปากแม่น้ำโกลกถูกอิทธิพลกระแสน้ำกัดเซาะหายไป (ศรัณย์ เพ็ชรพิรุณ, 2549 : 297) ทำให้ตั้งช่วงที่แม่น้ำหักศอกทะเลออกสู่ทะเลที่บริเวณใหม่ซึ่งอยู่ประมาณ 4 กิโลเมตรได้บริเวณที่บรรจบทะเลเดิม การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิประเทศดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาแก่ไทยในการใช้ปากแม่น้ำโกลกและการออกสู่ทะเล หากออกสู่ทะเลที่บริเวณใหม่นี้ เมื่อพ้นปากแม่น้ำโกลกไปยังทะเลก็จะเข้าสู่ทะเลอาณาเขตของมาเลเซีย ไทยเริ่มนำ

เรื่องดังกล่าวเข้าสู่การเจรจาในโอกาสที่มีการประชุมเจรจาแบ่งเขตไหล่ทวีประหว่างไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ในบริเวณตอนเหนือของช่องแคบมะละกา เมื่อวันที่ 13-15 ตุลาคม พ.ศ. 2513 ที่ กรุงเทพมหานคร แต่ยังไม่มีความตกลงใดๆ ในเรื่องดังกล่าว (คลยา เทียนทอง, 2545 : 62-65)

ต่อมาได้มีการประชุมเจรจาระหว่างไทยกับมาเลเซียเรื่องเส้นเขตแดนในทะเลบริเวณปากแม่น้ำโกลกและออกไปในเขตทะเลอาณาเขตและไหล่ทวีป เมื่อวันที่ 4-6 กันยายน พ.ศ. 2515 ที่กรุงเทพมหานคร การเจรจาในครั้งนี้มาเลเซียยอมตกลงเลื่อนเส้นเขตแดนจากบริเวณปากแม่น้ำโกลกในบริเวณที่ออกสู่ทะเลตำแหน่งเดิมมาเป็นตำแหน่งใหม่ซึ่งเลื่อนเข้าไปในฝั่งมาเลเซีย ประมาณ 4 กิโลเมตรจากเดิมตามสภาพภูมิประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ทั้งสองฝ่ายตกลงที่จะกำหนดเส้นเขตแดนในทะเลอาณาเขตและในไหล่ทวีปของทั้งสองฝ่ายโดยใช้เส้นมัธยะ แต่มาเลเซียมีข้อแม้ว่าเส้นมัธยะที่ใช้ในการกำหนดเขตไหล่ทวีปต้องเริ่มจากปากแม่น้ำโกลกในบริเวณที่ออกสู่ทะเลตำแหน่งเดิม เนื่องจากมาเลเซียยอมให้เฉพาะเส้นเขตแดนในทะเลอาณาเขตเท่านั้นที่จะเริ่มจากบริเวณที่ออกสู่ทะเลตำแหน่งใหม่ ซึ่งไทยตกลงยอมรับเงื่อนไขดังกล่าว ทั้งสองฝ่ายสามารถตกลงกำหนดเส้นเขตแดนในทะเลอาณาเขตซึ่งมีระยะทาง 12 ไมล์ทะเล และเส้นเขตแดนในไหล่ทวีปซึ่งมีระยะทาง 24 ไมล์ทะเลโดยสิ้นสุดที่ตำแหน่งซึ่งเกาะโลซินของไทยเริ่มให้ผล (effect) ต่อเส้นมัธยะที่ใช้กำหนดเขตไหล่ทวีปของทั้งสองฝ่าย เนื่องจากยังต้องเจรจากันต่อไป เกี่ยวกับการให้ผลของเกาะโลซิน (ถนอม เจริญลาภ, 2550 : 34)

การเจรจากับมาเลเซียในเรื่องเขตแดนทางทะเลในอ่าวไทยต้องหยุดชะงักไปเนื่องจากไทยมีปัญหาการเมืองภายในสืบเนื่องจากวิกฤตการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ทำให้รัฐบาลไทยมุ่งเน้นการแก้ปัญหาการเมืองภายในประเทศก่อน จนกระทั่งการเมืองภายในของไทยเริ่มมีเสถียรภาพ ไทยจึงได้ประสานทางการทูตกับมาเลเซียเพื่อให้มีการเจรจาต่อในปี 2519 แต่มาเลเซียบ่ายเบี่ยงไม่ตอบรับ ซึ่งอาจเป็นเพราะมาเลเซียต้องการรอผลการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเลครั้งที่ 3 โดยหากที่ประชุมดังกล่าวสามารถตกลงจัดทำอนุสัญญาฉบับใหม่ได้ก็จะเป็นประโยชน์ต่อมาเลเซีย เนื่องจากแนวโน้มในขณะนั้น เกาะเล็กซึ่งโดยสภาพแล้วมนุษย์ไม่สามารถอยู่อาศัยหรือยังชีพทางเศรษฐกิจได้ จะไม่มีเขตไหล่ทวีป ซึ่งจะส่งผลให้ไทยไม่สามารถอ้างประโยชน์จากเกาะโลซินเกี่ยวกับไหล่ทวีปได้อีก (คลยา เทียนทอง, 2545 : 73-74)

แต่ในที่สุดได้มีการประชุมแบ่งเขตไหล่ทวีประหว่างไทยกับมาเลเซียเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ - 1 มีนาคม พ.ศ. 2521 ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ไทยเสนอให้ใช้เส้นเขตไหล่ทวีปซึ่งให้ผลของเกาะโลซิน 100% ตามที่ได้เคยมีการกำหนดเส้นนี้ทิ้งไว้จากการประชุมคราวก่อน แต่มาเลเซียไม่ยอมรับและยืนยันให้ใช้เส้นเขตไหล่ทวีปซึ่งไม่ให้ผลของเกาะโลซินเลย ไทยไม่ยอมรับและ

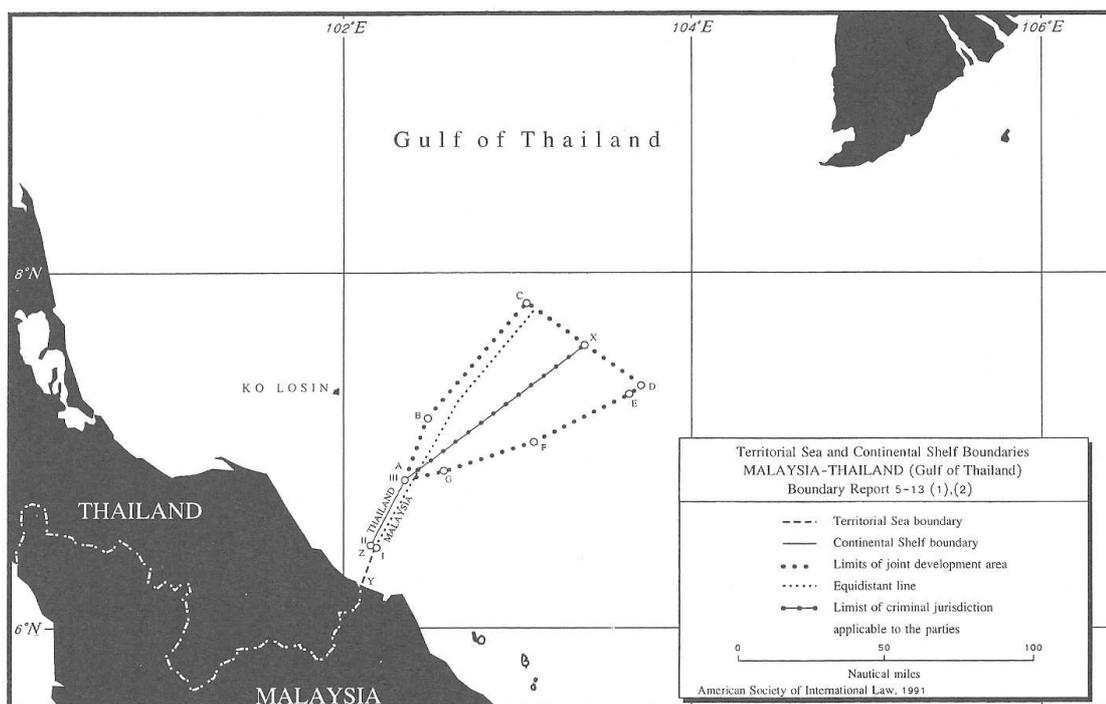
ยืนยันทามข้อเสนอเดิม ทั้งสองฝ่ายจึงไม่สามารถตกลงกันได้และได้บันทึกการยืนยันทามของแต่ละฝ่ายไว้ในบันทึกการประชุม ซึ่งทำให้เกิดพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนในไหล่ทวีปของทั้งสองฝ่ายประมาณ 7,250 ตารางกิโลเมตร (คลยา เทียนทอง, 2545 : 75-77)

ต่อมาในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2521 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยของมาเลเซียได้มีหนังสือส่วนตัวถึง พล.อ. เกอริงศักดิ์ ชมะนันท์ นายกรัฐมนตรีของไทยในขณะนั้น เกี่ยวกับเรื่องการแบ่งเขตไหล่ทวีปส่วนที่เหลือระหว่างกันว่า เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยอาศัยความสัมพันธ์อันดีฉันท์ที่พี่น้องระหว่างไทยกับมาเลเซีย จึงควรรหาทางทำความเข้าใจกันเพื่อแสวงหาทรัพยากรร่วมกัน และ คาโตะ สุตเซน ออนน์ นายกรัฐมนตรีของมาเลเซียใครจะหาหรือในเรื่องนี้กับนายกรัฐมนตรีของไทยที่ป็นัง จากนั้นในวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2521 คณะรัฐมนตรีของไทยได้มีมติให้นายกรัฐมนตรีของไทยเจรจาทำความเข้าใจกับฝ่ายมาเลเซียในเรื่องดังกล่าว โดยรายละเอียดและเงื่อนไขในการเจรจาให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเตรียมการศึกษาและพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนเสนอให้นายกรัฐมนตรีรับทราบ ทั้งนี้ให้เชิญนายกรัฐมนตรีของมาเลเซียมาเพื่อปรึกษาหารือเรื่องดังกล่าวที่เชียงใหม่ ก่อนการประชุมหารือในระดับผู้นำของทั้งสองฝ่ายในเรื่องการพัฒนาพื้นที่ร่วมกันสำหรับพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนในไหล่ทวีปของทั้งสองฝ่าย เจ้าหน้าที่ระดับอาวุโสของทั้งสองฝ่ายได้มีการประชุมเมื่อวันที่ 14-16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2522 โดยได้จัดทำร่างบันทึกความเข้าใจเพื่อให้นายกรัฐมนตรีของทั้งสองฝ่ายพิจารณาให้ความเห็นชอบในการประชุมที่จะมีขึ้นที่เชียงใหม่ (คลยา เทียนทอง, 2545 : 82-84)

จากนั้นได้มีการประชุมในระดับผู้นำของไทยและมาเลเซียเมื่อวันที่ 19-21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2522 ที่เชียงใหม่ (คลยา เทียนทอง, 2545 : 85-88) หลังจากที่ทั้งสองฝ่ายได้ปรับปรุงเนื้อหาในร่างบันทึกความเข้าใจ พล.อ. เกอริงศักดิ์ ชมะนันท์ และ คาโตะ สุตเซน ออนน์ ได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจระหว่างราชอาณาจักรไทยและมาเลเซียเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรร่วมเพื่อแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่ดินใต้ทะเลในบริเวณที่กำหนดของไหล่ทวีปของประเทศทั้งสองในอ่าวไทย เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2522 โดยตกลงที่จะใช้พื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนในไหล่ทวีปของทั้งสองฝ่ายเป็นพื้นที่พัฒนาร่วม (Joint Development Area: JDA) และให้จัดตั้งองค์กรร่วมไทย-มาเลเซีย (Malaysia-Thailand Joint Authority: MTJA) เพื่อการสำรวจและการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่พัฒนาร่วม (JDA) เป็นเวลา 50 ปีนับแต่บันทึกความเข้าใจนี้มีผลใช้บังคับ โดยค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดขึ้นและผลประโยชน์ที่องค์กรร่วมนี้ได้รับจากกิจกรรมที่ดำเนินใน JDA ทั้งสองฝ่ายจะร่วมรับผิดชอบและแบ่งปันฝ่ายละเท่าๆ กัน ทั้งนี้หากทั้งสองฝ่ายยังไม่สามารถหาข้อยุติสำหรับปัญหาการแบ่งเขตไหล่ทวีปได้ภายในระยะเวลา 50 ปีดังกล่าว ให้ใช้ข้อตกลงที่มีอยู่ต่อไป

บันทึกความเข้าใจดังกล่าวมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2522 (ประกาศใช้บันทึกความเข้าใจระหว่างราชอาณาจักรไทยและมาเลเซียเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรร่วมเพื่อแสวงประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่ดินใต้ทะเลในบริเวณที่กำหนดของไหล่ทวีปของประเทศทั้งสองในอ่าวไทย, 2523) ต่อมาทั้งสองฝ่ายได้กลงนามในบันทึกความเข้าใจระหว่างราชอาณาจักรไทยและมาเลเซีย ว่าด้วยการแบ่งเขตไหล่ทวีประหว่างประเทศทั้งสองในอ่าวไทย เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2522 ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ โดยบันทึกความเข้าใจนี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2525 (ประกาศใช้บันทึกความเข้าใจระหว่างราชอาณาจักรไทยและมาเลเซียว่าด้วยการแบ่งเขตไหล่ทวีประหว่างประเทศทั้งสองในอ่าวไทย, 2526)

แผนภาพที่ 7 แผนที่แสดงการแบ่งทะเลอาณาเขตและเขตไหล่ทวีประหว่างไทยและมาเลเซียรวมทั้งพื้นที่พัฒนาร่วม

ที่มา: จตุรนต์ ภิระวัฒน์, 2547. หน้า 76

ในการจัดตั้งองค์กรร่วมไทย-มาเลเซีย (MTJA) นั้น ไทยและมาเลเซียจำเป็นต้องออกกฎหมายเพื่อการก่อตั้ง MTJA ซึ่งกฎหมายดังกล่าวของทั้งสองฝ่ายต้องมีสาระสำคัญที่เหมือนกัน และมีผลบังคับใช้พร้อมกันด้วย โดยรัฐสภาของทั้งสองฝ่ายต้องให้ความเห็นชอบร่างความตกลงธรรมนูญและร่างกฎหมายอนุวัติการเพื่อการก่อตั้ง MTJA ทั้งสองฝ่ายโดยรัฐมนตรีว่าการ

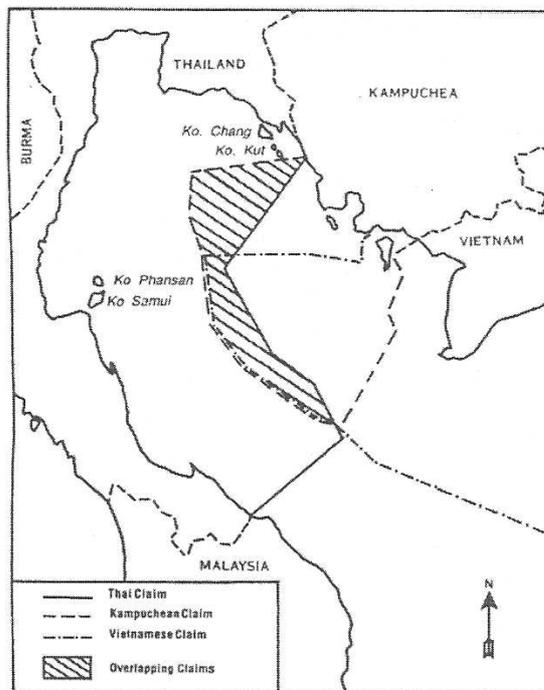
กระทรวงการต่างประเทศของแต่ละฝ่ายได้ลงนามในความตกลงว่าด้วยธรรมนูญและเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรร่วมไทย-มาเลเซีย (Agreement on the Constitution and Other Matters Relating to the Establishment of the Malaysia-Thailand Joint Authority) เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2533 ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ และรัฐสภาของไทยให้ความเห็นชอบความตกลงว่าด้วยธรรมนูญดังกล่าวเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2533 โดยได้มีการทำพิธีแลกเปลี่ยนสัตยาบันสารระหว่างรัฐบาลของทั้งสองฝ่ายเมื่อวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2534 เป็นผลให้ความตกลงว่าด้วยธรรมนูญดังกล่าวมีผลบังคับใช้ (ดลยา เทียนทอง, 2545 : 125-126, 133-134) ไทยได้มีการออกกฎหมายอนุวัติการเพื่อก่อตั้ง MTJA โดยตราเป็นพระราชบัญญัติองค์กรร่วมไทย-มาเลเซีย พ.ศ. 2533 โดยมีผลบังคับใช้ 23 มกราคม พ.ศ. 2534 (พระราชบัญญัติองค์กรร่วมไทย-มาเลเซีย พ.ศ. 2533, 2534) ซึ่งใช้เวลาถึง 11 ปีกว่านับจากบันทึกความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดตั้ง MTJA เริ่มมีผลบังคับใช้ จึงเริ่มที่จะจัดตั้ง MTJA ได้จริง หลังจากนั้น MTJA ได้ให้สัมปทานแก่ผู้ประกอบการ ซึ่งผลการสำรวจใน JDA พบว่าน่าจะมีเฉพาะแก๊สธรรมชาติโดยไม่มีน้ำมันปิโตรเลียม MTJA เพิ่งสามารถจ่ายแก๊สเพื่อจำหน่ายได้เป็นครั้งแรกเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2548 รวมใช้เวลาทั้งสิ้นประมาณ 25 ปีนับจากบันทึกความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดตั้ง MTJA เริ่มมีผลบังคับใช้ ซึ่งใช้เวลาถึงครึ่งหนึ่งของระยะเวลาที่บันทึกความเข้าใจดังกล่าวมีผลบังคับใช้ (ถนอม เจริญลาภ, 2550 : 35-36)

การแบ่งเขตทางทะเลระหว่างไทยกับเวียดนาม

เวียดนาม (ประเทศเวียดนามใต้ในขณะนั้น) ได้ประกาศเขตไหล่ทวีปครั้งแรกเมื่อวันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2510 โดยมีได้กำหนดพิกัดแน่นอนในประกาศดังกล่าว ต่อมาเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2513 จึงได้ประกาศพระราชบัญญัติปิโตรเลียม และโดยอาศัยพระราชบัญญัติฉบับนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ (The Minister of Economy) ของเวียดนามได้ประกาศกำหนดเขตไหล่ทวีปเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2514 ซึ่งในประกาศนี้กำหนดเป็นเขตพื้นที่สำรวจและแสวงประโยชน์จากปิโตรเลียม โดยมีการกำหนดค่าพิกัดกำกับตลอดแนวเขต (วศิน ชีรเวชญาณ, 2520 : 137; ถนอม เจริญลาภ, 2550 : 163, 181-184)

ในระหว่างวันที่ 27-29 กันยายน พ.ศ. 2515 ที่กรุงไซ่ง่อน ผู้แทนฝ่ายไทยได้หารืออย่างไม่เป็นทางการกับผู้แทนฝ่ายเวียดนาม ฝ่ายไทยได้รับทราบข้อมูลในประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับความเห็นและหลักการในการลากเส้นเขตไหล่ทวีปของเวียดนามเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเตรียมการเจรจาอย่างเป็นทางการต่อไป แต่สภาพการเมืองภายในของเวียดนามแย่งจนในที่สุดเวียดนามเหนือยึดครองเวียดนามใต้ได้ทั้งหมดในปี พ.ศ. 2518 ทำให้การเจรจาเรื่องเขตแดนทางทะเลระหว่างไทยกับเวียดนามหยุดชะงักลง จนกระทั่งได้มีการรื้อฟื้นเรื่องนี้ขึ้นใหม่ในปี พ.ศ. 2535

แผนภาพที่ 8 แผนที่แสดงเขตไหล่ทวีปที่เวียดนามประกาศอ้างสิทธิ รวมทั้งที่ไทยและกัมพูชาประกาศอ้างสิทธิ

ที่มา: ศรีณย์ เพ็ชรพิรุณ, 2549. หน้า 299

เมื่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยและเวียดนามดีขึ้น และได้มีการเจรจาเรื่องเขตแดนทางทะเลระหว่างไทยกับเวียดนามอย่างต่อเนื่องตั้งแต่นั้นเป็นต้น ซึ่งสรุปได้ดังนี้ (ถนอม เจริญลาก, 2550 : 165-173)

การเจรจาครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 7-9 กันยายน พ.ศ. 2535 ที่กรุงเทพมหานคร ทั้งสองฝ่ายระมัดระวังท่าทีของตนแต่บรรยากาศเต็มไปด้วยไมตรีและมิตรภาพ สรุปสาระสำคัญของการเจรจาได้ดังนี้

- ฝ่ายเวียดนาม: 1. ยืนยันการประกาศเขตไหล่ทวีปเมื่อปี พ.ศ. 2514 ซึ่งประกาศโดยเวียดนามได้
2. แย้งว่าได้มีความตกลง Working Arrangement Line ระหว่างเวียดนามกับกัมพูชาในปี 2534 โดยเส้นดังกล่าวเป็นเส้นแบ่งเขตทางทะเลระหว่างเวียดนามกับกัมพูชาในอ่าวไทย ซึ่งกำหนดโดยใช้เส้นมัธยะระหว่างเกาะไวของกัมพูชา กับเกาะปันจิง (โตจู) ของเวียดนาม ลากจากจุดกึ่งกลางระหว่างเกาะไวกับเกาะปันจิงมาทางทิศตะวันตกเฉียงใต้จนสุดขอบไหล่ทวีปที่ทั้งสองฝ่ายประกาศอ้างสิทธิ

3. เสนอหากเจรจาแบ่งเขตในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนแล้วไม่สามารถตกลงกันได้ ก็ให้แสวงหาประโยชน์ร่วมกันในลักษณะพื้นที่พัฒนาร่วม

ฝ่ายไทย: 1. ได้แย้งว่าเส้นเขตไหล่ทวีปที่เวียดนามประกาศอ้างสิทธิไม่เป็นธรรมและไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศ หากจะมีการแสวงหาประโยชน์ร่วมกันเวียดนามต้องปรับเส้นเขตไหล่ทวีปใหม่พอที่ฝ่ายไทยจะรับได้ก่อน

จากความตกลง Working Arrangement Line ระหว่างเวียดนามกับกัมพูชา ส่งผลให้พื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนไทย-เวียดนามเหลือเพียงพื้นที่ใต้ Working Arrangement Line เท่านั้น

การเจรจาครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 20-21 พฤษภาคม พ.ศ. 2536 ที่กรุงฮานอย ทั้งสองฝ่ายเปิดเผยท่าทีที่ชัดเจนของตนตามสมควร สรุปสาระสำคัญของการเจรจาได้ดังนี้

- ฝ่ายเวียดนาม: 1. หัวหน้าคณะฝ่ายเวียดนามพูดอย่างไม่เป็นทางการว่าเขาไม่มีแนวคิดที่จะให้มีการแสวงหาประโยชน์ร่วมกันในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อน แต่ต้องการกำหนดเส้นแบ่งเขตแดนในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนให้เสร็จสิ้นไปเลย
2. หัวหน้าคณะฝ่ายเวียดนามเสนออย่างไม่เป็นทางการต่อหัวหน้าคณะฝ่ายไทยให้ใช้เส้นแบ่งครึ่งพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนเป็นเส้นแบ่งเขตแดน
3. ยืนยันหากจะมีการแสวงหาประโยชน์ร่วมกัน ต้องใช้พื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทั้งหมดเป็นพื้นที่พัฒนาร่วม

ฝ่ายไทย: 1. ยืนยันเส้นแบ่งเขตแดนควรเป็นเส้นเขตไหล่ทวีปที่ไทยประกาศอ้างสิทธิ

2. เห็นว่าหากจะมีการแสวงหาประโยชน์ร่วมกัน พื้นที่เกิดระหว่างเส้นแบ่งครึ่งพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนกับเส้นเขตไหล่ทวีปที่ไทยประกาศอ้างสิทธินั้นควรเป็นกรอบของพื้นที่พัฒนาร่วมเท่านั้น

การเจรจาครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 10-13 มกราคม พ.ศ. 2538 ที่กรุงเทพมหานคร ทั้งสองฝ่ายเน้นเรื่องการกำหนดเส้นแบ่งเขตแดนและให้ความสำคัญน้อยมากกับเรื่องพื้นที่พัฒนาร่วม แต่ทั้งสองฝ่ายเสนอท่าทีของตนด้วยความระมัดระวังอย่างมาก โดยที่ทั้งสองฝ่ายไม่เสนอเส้นซึ่งฝ่ายตนเห็นว่าควรจะเป็นเส้นแบ่งเขตแดน เพียงแต่กล่าวถึงหลักการในการกำหนดเส้นดังกล่าว สรุปสาระสำคัญของการเจรจาได้ดังนี้

- ฝ่ายเวียดนาม: 1. ยืนยันว่าในการกำหนดเส้นแบ่งเขต ผลบางส่วน (partial effect) ของเกาะปันจิงจะต้องไม่ต่ำกว่า 50% โดยที่เข้าใจว่า การให้ผลบางส่วนของเกาะปันจิง 50% นั้นหมายความว่า ฝ่ายตนจะได้รับแบ่งพื้นที่ 50% ของพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อน
2. เห็นแย้งว่าสัดส่วนด้านหน้าชายฝั่ง (coastal front ratio) ไทยกับเวียดนามเป็นเพียงตัวเลขที่ใช้ประกอบการพิจารณาเท่านั้น ไม่ใช่สัดส่วนที่ใช้ตัดสินว่าฝ่ายใด

ควรจะได้พื้นที่เท่าใด

- ฝ่ายไทย:
1. ยืนยันว่า ผลบางส่วนของเกาะปันจังไม่ควรเกิน 20% โดยที่การคิดผลบางส่วนของเกาะนั้น ใช้หลักการเลื่อนตำแหน่งเกาะนั้นไปห่างจากชายฝั่งซึ่งใกล้ที่สุดที่ร้อยละของผลบางส่วนที่ได้รับ แล้วจึงลากเส้นมัธยะใหม่เพื่อแบ่งเขตในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อน ฝ่ายไทยได้เสนอหลักการการคิดผลบางส่วนของเกาะปันจังและเกาะโลซินด้วยวิธี Partial Weighting by Method of Relative Advantage ซึ่งคิดสัดส่วนสัมพันธ์ของเกาะที่ห่างจากฝั่ง แต่ฝ่ายเวียดนามไม่เห็นด้วยแต่รับว่าจะนำไปพิจารณา
  2. เห็นว่าควรใช้สัดส่วนด้านหน้าชายฝั่งไทยกับเวียดนามซึ่งมีสัดส่วนอยู่ที่ 1.59 : 1 ในการแบ่งพื้นที่

การเจรจาครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 5-9 มิถุนายน พ.ศ. 2538 ที่นครโฮจิมินห์ การเจรจาครั้งนี้มุ่งเน้นทำความเข้าใจในประเด็นทางเทคนิคการคิดผลบางส่วนของเกาะ สรุปสาระสำคัญของการเจรจาได้ดังนี้

- ฝ่ายเวียดนาม:
1. ได้ลดข้อเรียกร้องการขอแบ่งพื้นที่จาก 50% มาเป็น 41% ของพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อน โดยเสนอตามวิธีการคิดซึ่งฝ่ายเวียดนามเรียกว่า Relative Advantage Ratio

- ฝ่ายไทย:
1. พยายามอธิบายวิธีการคิดผลบางส่วนของเกาะตามที่ได้เคยเสนอในการประชุมครั้งก่อน
  2. ยืนยันยอมแบ่งพื้นที่ให้เวียดนามเพียง 25% ของพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อน

การเจรจาครั้งที่ 5 เมื่อวันที่ 28-31 สิงหาคม พ.ศ. 2538 ที่เมืองพัททยา จ.ชลบุรี การเจรจาครั้งนี้มุ่งเน้นการทำความเข้าใจให้ตรงกันในเรื่องวิธีการคิดผลบางส่วนของเกาะ ซึ่งมีแนวปฏิบัติตามคำตัดสินของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศอย่างฝฝ่ายไทยเคยเสนอ ซึ่งหากให้ผลบางส่วนของเกาะปันจังที่ 41% โดยวิธีการคิดดังกล่าวฝ่ายเวียดนามจะได้พื้นที่ประมาณ 22% ของพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อน สรุปสาระสำคัญของการเจรจาได้ดังนี้

- ฝ่ายเวียดนาม:
1. เรียกร้องว่าหากใช้วิธีคิดผลบางส่วนของเกาะดังกล่าว แล้วทำให้ฝ่ายตนได้รับพื้นที่น้อยลง ก็จะต้องเพิ่มจำนวนร้อยละของผลบางส่วนของเกาะปันจังเพื่อให้ได้รับพื้นที่ 41% ของพื้นที่อ้างสิทธิซ้อน

- ฝ่ายไทย:
1. ยืนยันวิธีการคิดผลบางส่วนของเกาะดังกล่าวตามที่เคยเสนอในการประชุมหลายครั้งก่อนหน้า ซึ่งปฏิบัติตามแนวปฏิบัติที่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเคยมีคำตัดสิน

จากการหารือเป็นการส่วนตัวของหัวหน้าคณะทั้งสองฝ่าย หัวหน้าคณะฝ่ายเวียดนาม บอกว่าอาจลดข้อเรียกร้องพื้นที่จาก 41% เป็น 35.5% หากฝ่ายไทยยอมตกลง หัวหน้าคณะฝ่ายไทยต่อรองกลับว่าจะยอมตกลงกับฝ่ายเวียดนามที่พื้นที่ 30% ของพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนเท่านั้น

การเจรจาครั้งที่ 6 เมื่อวันที่ 12-16 ธันวาคม พ.ศ. 2538 ที่กรุงฮานอย การเจรจาในครั้งนี้จะเป็นการทบทวนปัญหาที่เคยกล่าวกันมาแล้วในการประชุมครั้งที่ 5 โดยทั้งสองฝ่ายยังคงยืนยันข้อเรียกร้องเดิมที่เป็นทางการของตน สรุปสาระสำคัญของการเจรจาได้ดังนี้

- ฝ่ายเวียดนาม:
1. ยืนยันข้อเรียกร้องเดิมที่ต้องได้รับแบ่งพื้นที่ 41% ของพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อน
  2. เสนอให้ใช้เส้นที่ลากจากปลายแหลมฟูว๊กมาที่ปลายแหลมกามาเป็นด้านหน้าชายฝั่งสมมุติของเวียดนาม แต่ฝ่ายไทยไม่ยอม
- ฝ่ายไทย:
1. ยืนยันให้ผลบางส่วนของเกาะปันจิงที่ 25% และลากเส้นเส้นมัธยะแบ่งเขตตามวิธีการที่ฝ่ายไทยเคยเสนอ ซึ่งฝ่ายเวียดนามจะได้พื้นที่จริงไม่ถึง 10% ของพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อน

อย่างไรก็ดีความแตกต่างของข้อเรียกร้องอย่างไม่เป็นทางการของทั้งสองฝ่ายอยู่ที่ 35.5% กับ 30% ของพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อน ซึ่งแตกต่างกันไม่มากนัก

การเจรจาครั้งที่ 7 เมื่อวันที่ 23-26 เมษายน พ.ศ. 2539 ที่เชียงใหม่ การเจรจาในครั้งนี้ทั้งสองฝ่ายพยายามเจรจาลดพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อน สรุปสาระสำคัญของการเจรจาได้ดังนี้

- ฝ่ายเวียดนาม:
1. เสนอเส้นแบ่งเขตที่อยู่ระหว่างเส้นที่ฝ่ายเวียดนามได้พื้นที่ 30% กับ 41% ของพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อน โดยเส้นกึ่งกลางระหว่างสองเส้นดังกล่าวฝ่ายเวียดนามจะได้พื้นที่ 35.5% ตามที่ฝ่ายเวียดนามเคยเสนออย่างไม่เป็นทางการนั่นเอง
- ฝ่ายไทย:
1. เสนอเส้นแบ่งเขตที่อยู่ระหว่างเส้นที่ให้ผลบางส่วนของเกาะปันจิงที่ 30% ซึ่งฝ่ายเวียดนามจะได้ผลจริงประมาณ 8% กับเส้นที่ฝ่ายเวียดนามได้พื้นที่ 41% ของพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อน โดยเส้นกึ่งกลางระหว่างสองเส้นดังกล่าวฝ่ายเวียดนามจะได้พื้นที่ 24.5% ซึ่งใกล้เคียงกับที่ฝ่ายไทยเคยเสนอในการประชุมครั้งที่ 4

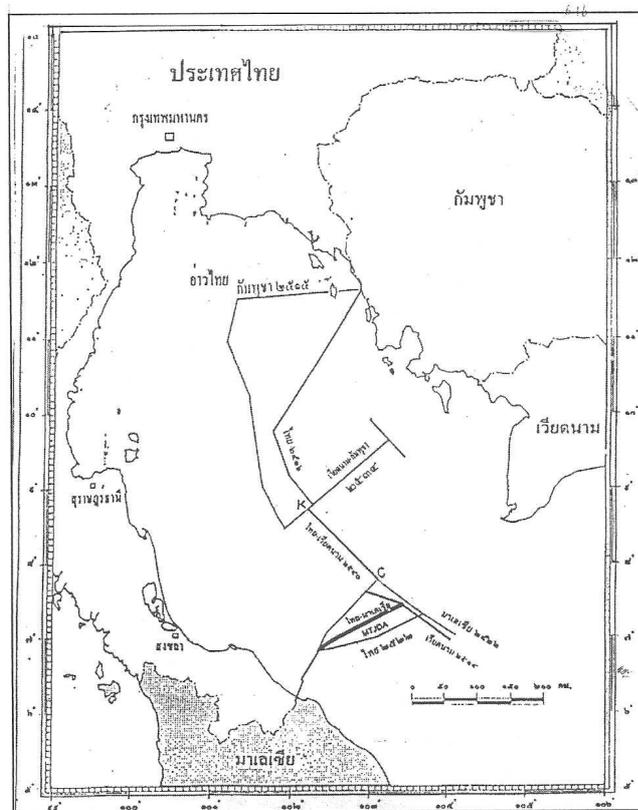
นอกจากนี้หัวหน้าคณะของทั้งสองฝ่ายได้มีการพูดคุยกันอย่างไม่เป็นทางการถึงแนวคิดที่จะให้ศาลหรืออนุญาโตตุลาการช่วยตัดสินเรื่องการแบ่งเขตทางทะเลนี้

การเจรจาครั้งที่ 8 เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม - 3 มิถุนายน พ.ศ. 2540 ที่นครโฮจิมินห์ การเจรจาในวันแรกของครั้งนี้ ทั้งสองฝ่ายยังยืนยันข้อเสนอเดิมจากการประชุมครั้งที่ 7 จึงไม่มีแนวโน้มที่จะตกลงกันได้ แต่จากการหารืออย่างไม่เป็นทางการของผู้แทนฝ่ายไทยกับหัวหน้าคณะฝ่ายเวียดนามในคืนวันแรกนั้น ทั้งสองฝ่ายเห็นชอบเส้นที่เมื่อใช้แบ่งแล้วฝ่ายเวียดนามได้พื้นที่

32.5% ของพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อน โดยตัวเลข 32.5% มาจากตัวเลขกึ่งกลางระหว่าง 30% และ 35% ซึ่งตัดเศษจาก 35.5% ที่ฝ่ายไทยและเวียดนามเคยเสนออย่างไม่เป็นทางการตามลำดับ การเจรจาในครั้งนี้จึงทำให้ทั้งสองฝ่ายสามารถตกลงในหลักการได้ที่เส้นแบ่งเขตที่ฝ่ายเวียดนามได้พื้นที่ 32.5% ของพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อน

การเจรจาครั้งที่ 9 เมื่อวันที่ 23-25 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 ที่เกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี การเจรจาในครั้งนี้เป็นการดำเนินการในรายละเอียดทางเทคนิคต่างๆ ตามที่ได้มีความตกลงในหลักการจากการประชุมครั้งที่ 8 และจัดเตรียมแผนที่ประกอบความตกลง โดยใช้เส้นแบ่งเขตที่เริ่มจากจุดเหนือสุดของพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย จุด C ตามแผนภาพที่ 9 และลากตรงขึ้นไปบรรจบกับ Working Arrangement Line ซึ่งเป็นเส้นแบ่งเขตทางทะเลระหว่างเวียดนามกับกัมพูชาในอ่าวไทย โดยแบ่งพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนตามสัดส่วนที่ได้ตกลงกัน ซึ่งไทยและเวียดนามได้พื้นที่ 4,101 ตารางกิโลเมตร คิดเป็น 67.5% และ 1,972 ตารางกิโลเมตร คิดเป็น 32.5% ตามลำดับ ทั้งนี้ได้ตกลงใช้เส้นแบ่งเขตเศรษฐกิจจำเพาะและเขตไหล่ทวีปเป็นเส้นเดียวกัน

แผนภาพที่ 9 แผนที่แสดงเส้นแบ่งเขตทางทะเลไทย-เวียดนาม และเส้นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ที่มา: ศรีณย์ เพ็ชรพิรุณ, 2549. หน้า 303

ไทยและเวียดนามได้ลงนามในความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยและรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ว่าด้วยการแบ่งเขตทางทะเลระหว่างทั้งสองในอ่าวไทย (ถนอม เจริญลาภ, 2550 : 188-191) เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2540 ที่กรุงเทพมหานคร และได้แลกเปลี่ยนสัตยาบันสารเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2541 ที่กรุงฮานอย

สรุป

ในบทนี้ได้กล่าวถึงวิวัฒนาการของเขตและสิทธิทางทะเลเพื่อให้ทราบถึงที่มาของเขตทางทะเลต่างๆ และการอ้างสิทธิของรัฐชายฝั่งต่างๆ ในเขตทางทะเลดังกล่าว ซึ่งในอดีตการอ้างสิทธิของรัฐในเขตทางทะเลต่างๆ ไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนอันเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ซึ่งทำให้เกิดความขัดแย้งกับรัฐที่เกี่ยวข้อง จึงได้มีการดำเนินการและการประชุมระหว่างประเทศเพื่อจัดให้มีกฎหมายทะเลขึ้น ซึ่งต่อมาได้มีการจัดทำอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 และอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ตามลำดับ ทั้งนี้ในระหว่างรัฐภาคีทั้งหลายของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 อนุสัญญาดังกล่าวได้บัญญัติให้มีผลบังคับใช้เหนืออนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958

อนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 และอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ได้กำหนดเขตทางทะเลต่างๆ ซึ่งบางส่วนมีความแตกต่างในรายละเอียดที่เป็นสาระสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไหล่ทวีปนั้น อนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ได้กำหนดขอบนอกของไหล่ทวีปที่ความลึก 200 เมตร หรือเกินขีดจำกัดนั้นไปจนถึงที่ซึ่งความลึกของน่านน้ำเหนือที่นั้นสามารถจะแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณดังกล่าวนั้นได้ และได้กำหนดเขตไหล่ทวีประหว่างรัฐชายฝั่งที่มีชายฝั่งอยู่ตรงข้ามกันหรือประชิดกัน โดยใช้หลักระยะห่างเท่ากันและสภาวะการณพิเศษ ในขณะที่อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ได้กำหนดขอบนอกของไหล่ทวีปโดยใช้เกณฑ์ระยะทาง 200 ไมล์ทะเลจากเส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างทะเลอาณาเขต และได้กำหนดเขตไหล่ทวีประหว่างรัฐชายฝั่งที่มีชายฝั่งอยู่ตรงข้ามกันหรือประชิดกันให้กระทำโดยความตกลงบนมูลฐานของกฎหมายระหว่างประเทศเพื่อให้บรรลุผลอันเที่ยงธรรม

ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้เคยมีคำวินิจฉัยว่า หลักการระยะห่างเท่ากันและสภาวะการณพิเศษที่บัญญัติในอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 นั้นเป็นกฎหมายในลักษณะสนธิสัญญาอย่างแท้จริงซึ่งผูกพันเฉพาะรัฐที่เป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าวเท่านั้น โดยไม่ได้เป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศซึ่งมีผลผูกพันทุกรัฐ และศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้เคยมีคำวินิจฉัยอีกด้วยว่า หลักการความเที่ยงธรรมในการกำหนดเขตไหล่ทวีประหว่างรัฐเป็น

หลักทั่วไปที่ถูกนำมาใช้เป็นกฎหมายและเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไป อย่างไรก็ตามวิธีวิธีการที่ศาลเลือกใช้ในการกำหนดเขตเพื่อให้บรรลุผลอันเที่ยงธรรมในคดีใดคดีหนึ่งไม่สามารถนำไปใช้กับคดีอื่นที่มีสภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องที่แตกต่างกัน

ไทยได้มีการประกาศเส้นฐานตรงและเขตทางทะเลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องครบถ้วนแล้ว โดยไทยได้กำหนดเขตทางทะเลต่างๆ สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 การประกาศเขตทางทะเลในส่วนของเขตเศรษฐกิจจำเพาะและไหล่ทวีปของประเทศ ไทยทำให้เกิดพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีชายฝั่งทะเลตรงข้ามหรือประชิดกัน ด้านทะเลอันดามัน ไทยมีชายฝั่งทะเลตรงข้ามหรือประชิดกับพม่า อินเดียน อินโดนีเซีย และ มาเลเซีย ซึ่งไทยสามารถเจรจาแบ่งเขตเศรษฐกิจจำเพาะและเขตไหล่ทวีปกับประเทศเพื่อนบ้าน เหล่านั้นได้ทั้งหมดแล้ว โดยได้ตกลงใช้เส้นแบ่งเขตเศรษฐกิจจำเพาะและเขตไหล่ทวีปเป็นเส้น เดียวกันเพื่อความชัดเจนและสะดวกในการใช้อำนาจของรัฐเหนือเขตดังกล่าว ส่วนด้านอ่าวไทย ไทยมีชายฝั่งทะเลตรงข้ามหรือประชิดกับกัมพูชา เวียดนาม และมาเลเซีย ในขณะนี้ไทยสามารถ เจรจาแบ่งเขตเศรษฐกิจจำเพาะและเขตไหล่ทวีปได้กับประเทศเพื่อนบ้านเหล่านั้นเพียงบางส่วน ได้แก่ ส่วนที่อยู่ประชิดกับมาเลเซียบางส่วน และส่วนที่อยู่ตรงข้ามกับเวียดนาม แต่ส่วนที่อยู่ ประชิดและตรงข้ามกับกัมพูชายังไม่สามารถเจรจาหาข้อยุติได้

เพื่อให้เห็นแนวทางในการเจรจาเขตทางทะเลกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีชายฝั่งทะเลตรง ข้ามหรือประชิดกันในอ่าวไทย ได้มีการยกตัวอย่างการแบ่งเขตทางทะเลระหว่างไทยกับมาเลเซีย และกับเวียดนาม สำหรับการแบ่งเขตทางทะเลระหว่างไทยกับมาเลเซียด้านอ่าวไทยนั้น ไทยกับ มาเลเซียเจรจาทกลงแบ่งเขตทางทะเลในส่วนที่สามารถตกลงกันได้ก่อน โดยสามารถตกลงเส้นเขต แคนในทะเลอาณาเขตซึ่งมีระยะทาง 12 ไมล์ทะเล และเส้นเขตแดนในไหล่ทวีปซึ่งมีระยะทาง 24 ไมล์ทะเลโดยสิ้นสุดที่ตำแหน่งซึ่งเกาะโลซินของไทยเริ่มให้ผลต่อเส้นมัธยฐานที่ใช้กำหนดเขตไหล่ ทวีปของทั้งสองฝ่าย ส่วนเขตไหล่ทวีปที่เหลืออื่นนั้น เนื่องจากไทยเสนอให้ใช้เส้นเขตไหล่ทวีปซึ่งให้ผล ของเกาะโลซิน 100% แต่มาเลเซียเสนอให้ใช้เส้นเขตไหล่ทวีปซึ่งไม่ให้ผลของเกาะโลซินเลย จึง เกิดพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนในไหล่ทวีปประมาณ 7,250 ตารางกิโลเมตร ที่ทั้งสองฝ่ายไม่สามารถ ตกลงแบ่งเขตแดนกันได้ อย่างไรก็ตามทั้งสองฝ่ายได้ตกลงใช้พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่พัฒนาร่วมเป็น เวลา 50 ปีนับแต่บันทึกความเข้าใจในเรื่องนี้มีผลใช้บังคับ ทั้งนี้ให้แบ่งปันผลประโยชน์ฝ่ายละ เท่าๆกัน และจัดตั้งองค์กรร่วมไทย-มาเลเซียเพื่อการบริหารจัดการพื้นที่พัฒนาร่วมดังกล่าว

ส่วนการแบ่งเขตทางทะเลระหว่างไทยกับเวียดนามนั้น ไทยและเวียดนามได้เจรจากัน หลายครั้งเพื่อให้ได้เส้นแบ่งเขตแดนทางทะเลตลอดแนวพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนในไหล่ทวีปของทั้ง สองฝ่ายโดยที่ยังไม่พิจารณากรณีการใช้เป็นพื้นที่พัฒนาร่วม ซึ่งในที่สุดทั้งสองฝ่ายสามารถตกลง

เส้นแบ่งเขตแดนตลอดแนวในพื้นที่ดังกล่าวได้ โดยกำหนดเส้นแบ่งเขตตามสัดส่วนพื้นที่ซึ่งไทย และเวียดนามได้ 67.5% และ 32.5% ของพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อน ตามลำดับ ทั้งนี้ได้ตกลงใช้เส้นแบ่งเขตไหล่ทวีปและเขตเศรษฐกิจจำเพาะเป็นเส้นเดียวกัน